

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Четвърта извънредна сесия

47. заседание

София, сбота, 15 мартъ 1919 година.

(Открито отъ подпрѣдседателя д-ръ И. Момчиловъ въ 4 ч. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Отъ 243 народни прѣдставители има разписани 168. Има нужното число присѣтствующи.

Обявявамъ засѣданието за открито.

(По списъка отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Георги Абаджиевъ, Мехмедъ Джелалъ Абединъ, Щерю Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Димитъръ Благоевъ, Христо Божики, Йонко Веселиновъ, Дѣлчо Георгиевъ, Сжбо Георгиевъ, Атанасъ Германски, Иванъ Гешовъ, Василь Гулевъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Василь Димчевъ, Станчо Донева, Бешко Дуновъ, Иванъ Желевъ, Младенъ Златковъ, Сотиръ Календеровъ, Миле Каралеевъ, Илия Каратаневъ, Мехмедъ Кемалъ, Георги Кирковъ, Станко Коларовъ, Иванъ Костовъ, Захарий Кръстевъ, Ангелъ Кундалевъ, Дамянъ Лихарски, Григоръ Маджунковъ, Александъръ Малиновъ, Стефанъ Манафовъ, Христо Марковски, Никола Марчевъ, Александъръ Механджийски, Хафузъ Сали Мехмедовъ, Георги Миневъ, Данаилъ Монева, Начо Невчевъ, Александъръ Недевъ, Димитъръ Недѣлковъ, Никола Ненчовъ, Василь Николова, Константинъ Николова, Мано Облаковъ, Стоянъ Омарчевски, Петъръ Панайотовъ, Паскалъ Паскалевъ, Александъръ Пенчевъ, Еню Петковъ, Венедиктъ Поповъ, Георги Поповъ, Димитъръ Поповъ, Стефанъ Поповъ, Тотю Продановъ, Христо Радойковъ, д-ръ Василь Радославовъ, Иванъ Симеоновъ, д-ръ Фоти Симеоновъ, Георги Стоиловъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Пою Табаковъ, Михаилъ Такева, Теню Узуновъ, Исмаилъ Хакъ бей, Никола Харлаковъ, Хашимъ бей, Ненко Храновъ, Талятъ х. Хюсеиновъ, Коста Ципорановъ, Панайотъ Чорбаджиевъ, Атанасъ Черневъ, Стоянъ Шиваровъ, Никола Шишковъ, х. Махмудъ Шукриевъ, Юрданъ Юрдановъ)

Съобщавамъ, че народниятъ прѣдставитель г. Каменъ Тошевъ, по много важни и неотложни домашни причини, моли да му се разрѣши 10 дни отпускъ, начиная отъ 17 того. Които сж съгласни, моля да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Нено Станевъ, сжщо по домашни причини, моли да му се разрѣши 12 дни отпускъ, считанъ отъ 19 мартъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Иванъ Велчевъ, сжщо по домашни причини, моли да му се разрѣши 12 дни отпускъ отъ 19 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель д-ръ Стойчевъ съобщава, че се намира на лѣчение отъ два мѣсеца въ санаториума на д-ръ Кожухаровъ и моли да му се разрѣши отпускъ,

считанъ отъ 12 февруарий до края на този мѣсець. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Георги п. Анастасовъ, поради тежко заболѣване въ сѣмейството му, моли да му се разрѣши 20-дневенъ отпускъ, начиная отъ 17 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Христо Радойковъ, по домашни причини, иска 10 дни отпускъ, начиная отъ 17 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Михаилъ Такева, по важни домашни причини, моли да му се разрѣши три дни отпускъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Еню Разпоповъ, по домашни причини, моли да му се разрѣши единъ день отпускъ, за днесъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Панко Вангеловъ моли да му се разрѣши 15 дни отпускъ, начиная отъ 17 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Георги Абаджиевъ моли, по сѣмейни причини, да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ, начиная отъ 17 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Стоянъ Омарчевски, по важни домашни причини, моли да му се разрѣши отпускъ за 15 и 17 мартъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Сжбо Георгиевъ моли да му се разрѣши 6 дни отпускъ, считанъ отъ 17-и. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Никола Ненчовъ моли да му се разрѣши 10 дни отпускъ, считанъ отъ 12 до 22 мартъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель г. Василь Гулевъ, по причина на болестъ въ сѣмейството му, моли да му се разрѣши 10 дни отпускъ, считанъ отъ 16 того. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Съобщавамъ, че отъ Министерството на войната, отдѣление артилерийска инспекция, е постѣпилъ законопроектъ за разрѣшение на военнитѣ арсенали и работилници да извършватъ частни порѣчки и начина за използването на добиванитѣ суми отъ тия порѣчки.

Сжщо отъ Министерството на войната, отдѣление главно интендантство, отдѣление бюджетно, е постѣпило

предложение за отпускане 72.000 л. помощ на българската болница в Цариград „Евлоги Георгиев“.

От Министерството на народното просвещение е постъпил законопроект за изменение и допълнение на чл. чл. 11, 12, 17 и други от закона за народното просвещение.

Също от Министерството на народното просвещение — законопроект за изменение и допълнение на чл. чл. 5 и 6 от закона за Държавното музикално училище.

Тия законопроекти ще се раздадат на г. г. народните представители и ще се поставят на дневен ред.

Минаваме към разглеждане въпросите, поставени на дневен ред.

На пъръв дневен ред е първо четене на законопроекта за 6/12 от кредитите по бюджетите за 1918 г., за първото полугодие на финансовата 1919/1920 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

С. Петковъ: Г. председателю! Азъ имамъ едно питане отъ два-три мѣсеци, отправено къмъ г. военния министъръ, и искамъ часъ по-скоро да ми се отговори. Това е едно явно нарушение на правилника съ Ваше съгласие.

Министъръ А. Лячевъ: Какво да Ви правя, като и Вие и азъ сме закъснѣли съ нѣколко минути?

С. Петковъ: Азъ съмъ наврѣме тукъ.

Министъръ А. Лячевъ: Идущия пътъ ще Ви отговоря.

С. Петковъ: Защо не отговорите сега?

Министъръ А. Лячевъ: Нѣмамъ папката тукъ.

С. Петковъ: Кажете да Ви я донесатъ. Вие сте длъжни, като идете въ Камарата, да си вземате книгата.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Г. министърътъ ще Ви отговори въ слѣдующето засѣдание.

С. Петковъ: Онзи день казахте, че ще ми отговори въ слѣдующето засѣдание. Вие сте длъжни да изпълнявате правилника.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Азъ Ви заявявамъ, че не съмъ длъженъ нищо. Вие трѣбва да се научите на приличие.

С. Петковъ: А Вие не сте поставени тамъ само да удряте звънеца.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Азъ съмъ длъженъ само, когато постъпи едно питане до нѣкой министъръ, да му го пратя, а кога ще отговори министърътъ, то е негова работа; азъ не съмъ отговоренъ за това.

С. Петковъ: Вашата работа е само да дрѣнкате звънеца.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Разбира се, щомъ има такива народни представители като Васъ. Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за 6/12 отъ кредитите по бюджетите за 1918 г., за първото полугодие на финансовата 1919/1920 г.

Чл. 1. Разрѣшава се на министритѣ да извършватъ разходи за първите шестъ мѣсеци на финансовата 1919/1920 г. (1 априлъ — 1 октомврий), въ размѣръ на 6/12 отъ кредитите за 1918 г.: а) по редовния бюджетъ на държавата; б) по извънредния бюджетъ на сѣщата и в) по бюджетите на фондовете, управлявани отъ министерствата, съ изключение на фонда за работнишките застраховки, като оставатъ въ сила всички постановления, съдържащи се въ законите за тия бюджети, съ изключение на ония, които се отмѣняватъ или измѣняватъ съ настоящия законъ.

Чл. 2. За естествени разходи, които по естеството си или поради по-рано поети чрѣзъ договори задължения или по силата на специални законоположения, подлежатъ да бѣдатъ извършени и изплатени прѣзъ първите шестъ мѣсеци на финансовата 1919/1920 г., въ размѣри по-големи отъ разрѣшените 6/12, министритѣ могатъ да разрѣшаватъ

да се произведатъ и изплатятъ тия разходи най-много въ размѣръ до 12/12.

Чл. 3. Разрѣшаватъ се на министритѣ допълнителни кредити по редовния и извънредния бюджети на държавата на сума 266.317.000 л. и по бюджетите на фондовете на сума 7.010.900 л. за произвеждане прѣзъ първото шестмѣсечие на финансовата 1919/1920 г. допълнителните разходи, означени въ приложените къмъ тоя законъ таблици.

Съ тия допълнителни кредити да се увеличатъ кредитите по надлежните параграфи на редовните бюджети по разпрѣдѣление, одобрено отъ Министерския съветъ по докладъ на министра на финансите, като размѣритѣ на заплатите се опрѣдѣлятъ съгласно бюджета за 1918 г.

Доставката на ж. п. материяли може да се извърши и направо отъ представителствата на източните армии по цѣни, опрѣдѣлени отъ послѣдните или отъ Англия, Америка и Франция и др. страни по начинъ, одобренъ отъ Министерския съветъ, като разходите се оправдаватъ само съ смѣтко-разписки за издѣлжение.

Траверсите за българските държавни желѣзници може да се доставятъ чрѣзъ комисии въ съставъ по единъ представител на дирекцията, на мѣстните общинска и финансова власти, и направо отъ производителите по цѣни, уговорени съ послѣдните или прѣдварително опрѣдѣлени отъ дирекцията, безъ да се сключватъ формални договори за това и безъ да се събиратъ данѣци.

Чл. 4. Дѣйствието на закона за врѣменното добавъчно възнаграждение на държавните служители отъ 20 декемврий 1918 г. се продължава, докато Министерскиятъ съветъ намѣри, че условията на стопанския животъ въ страната се измѣнятъ и позволятъ да се спре и постанови за това.

Прѣвидените въ таблицата къмъ сѣщия законъ размѣри на добавъчното възнаграждение се увеличаватъ отъ 1 априлъ 1919 г. съ 20% върху редовната заплата и досегашното възнаграждение.

Държавни служители по всички вѣдомства, които не сж получавали прѣзъ врѣме на войната дневни пари въ увеличенъ размѣръ и които сж били заварени на служба на 1 ноемврий 1918 г., получаватъ една прибавка равна на половината отъ послѣдната имъ редовна годишна заплата. Уволнените слѣдъ тая дата и назначените на тѣхно мѣсто подѣлятъ половината отъ годишната заплата съотвѣтно на врѣмето, изслужено отъ 1 ноемврий до 31 мартъ т. г.

Забѣлѣжка. Уволнените по искане на сѣдебните власти не се ползуватъ съ това право.

Чл. 5. Разрѣшаватъ се на министритѣ сврѣхсмѣтни кредити: 1) на сума 151.258.000 л. за изплащане добавъчното възнаграждение на държавните служители прѣзъ първото шестмѣсечие на финансовата 1919/1920 г. и за други разходи, за които не е имало разрѣшени кредити по бюджетите за 1918 г., подробно означени въ приложената къмъ тоя законъ таблица, и 2) на сума 43.620.000 л. по държавния бюджетъ и 925.000 л. по бюджетите на фондовете, управлявани отъ министерствата, за изплащане половинъ годишните заплати на държавните служители, съгласно съ прѣходния членъ.

Чл. 6. За покриване разходите по чл. чл. 1, 2, 3 и 5 отъ тоя законъ, разрѣшава се на министритѣ да събиратъ приходите за първото шестмѣсечие на финансовата 1919/1920 г. съгласно съ специалните закони, съ бюджета за 1918 г. и съ измѣненията, които се правятъ съ настоящия законъ.

Приходи, които по специалните закони слѣдва да се събиратъ прѣдварително за повече отъ шестъ мѣсеци, се събиратъ съгласно съ прѣдписанията на законите.

Чл. 7. Досегашните размѣри на добавъчното възнаграждение на пенсионерите, изброени въ чл. 1 на закона за извънреденъ сврѣхсмѣтенъ кредитъ отъ 1.260.000.000 л. за военни нужди, се увеличаватъ отъ 1 априлъ 1919 г. съ 20% върху сумата на получаваните до сега пенсии и добавъчно възнаграждение.

Забѣлѣжка. Пенсионери, които освѣнъ пенсията си иматъ и другъ доходъ повече отъ 400 л. мѣсечно, не получаватъ добавъчно възнаграждение.

Личните инвалидни пенсии отъ трета категория на кандидатъ-офицерите, подпоручиците и поручиците, както и тия отъ втора и трета категория на по-горните чинове, се увеличаватъ отъ 1 януарий 1918 г. съ 50%.

Досегашните размѣри на военноинвалидните пенсии, опрѣдѣлени съ закона отъ 1 май 1918 г., се увеличаватъ отъ 1 януарий 1919 г. съ 20%.

Забѣлѣжка. Получените стотинки при изчисляване мѣсечните процентни увеличения на добавъчното възнаграждение и на военноинвалидните пенсии се заличаватъ

Къмъ чл. 6 на закона за измѣнение и допълнение на закона за пенсияте отъ 1 май 1918 г. се прибавя слѣдната алинея: Този членъ се прилага отъ 1 май 1918 г. и за

всички ония заварени от този закон пенсионери, които сж добили право на пенсия от максималния размер.

Към чл. 19 на сжщия закон се прибавя следната алинея: Ревизират се съгласно с горните алинеи и пенсията на лицата, които сж пенсионирани след закона от 6 февруарий 1912 г., както и пенсията, определени по буква в на чл. 14 от закона за пенсията.

Втората алинея на чл. 12 от закона за пенсията от 1910 г. и алинеят втора, трета и четвърта на § 5 от закона за изменение и допълнение на сжщия закон от 1915 г. се отменяват.

Член 55 от закона за изменение и допълнение на закона за пенсията от 6 февруарий 1912 г. се изменя така: Пенсията и по двата вѣдомства, определени преди влизането в сила на тоя закон, се ревизират, видоизменят и разбират им се определят според този закон, начина от 1 януарий 1919 г. Втората алинея от сжщия член се отменява.

При ревизията на пенсията, ония от тях, които подлежат на намаление, запазват разбират на пенсията си, определени по-рано.

Увеличенията на пенсията, предвидени в тоя закон, стават по административен ред от пенсионното отделение.

На желающит да се ревизират пенсията по настоящия закон, както и на ревизиранит вече съгласно чл. 19 от закона за измененията и допълнения от 1 май 1918 г. ще се съберат допълнително удържки до 8% включително от заплатит за последнит десет изслужени години.

Тия удържки ще се съберат в продължение на пет години.

Чл. 8. Определенит в чл. 13 на закона за данъка върху занятията размери на данъка се изменяват, както следва:

2%	за доход до	2.400 л.	включително;
3%	"	"	"
4%	"	"	"
5%	"	"	"
6%	"	"	"
7%	"	"	"
8%	"	"	"
9%	"	"	"
10%	"	"	"
	от	250.000	нагорѣ.

Определенит в чл. 3 на закона за данъка върху сградит размери се изменяват така:

По 4	на хилядата за стойност до	3.000 л.	вкл.
" 4 1/2	"	"	"
" 5	"	"	"
" 5 1/2	"	"	"
" 6	"	"	"
" 6 1/2	"	"	"
" 7	"	"	"
" 7 1/2	"	"	"
" 8	"	"	"
	от	80.000	нагорѣ.

Оценката на сградит с местата им за облагането им с данък за 1919/1920 финансова година не може да надмине досегашната повече от три пѣти.

Бегликът за финансовата 1919/1920 г. да се събере по 2 л. на овца и 3 л. на коза, а на укривателит се налага и глоба в двоен размер, като на откривателит се дава от нея, след събирането ѝ, по 60 ст. за овца и 1 л. за коза.

Поземелният данък за финансовата 1919/1920 г. да се събере в двоен размер от тоя, установен за 1918 г., за 12 месеци, с всички върхнини, без земит, придобити през 1913 и 1915 г.

Член 16 от закона за събиране на прѣжит данъци се изменя така: Доброволното изплащане на прѣжит данъци става през финансовата година на три срока: една третина до 25 юний; втората до 25 октомври, а последната до 25 февруарий.

Поземелният данък се изплаща доброволно: двѣт му третини до 25 октомври, а последната до 25 февруарий.

Бегликът се изплаща доброволно в градовет до 15 юний, а в селата в два дни от първото дохождане на бирника след 15 април.

Пятната тежоба от държавнит, окръжнит и общински служители се задържа изведнаж от заплатит им за месец юний и се внася в съкровището.

В чл. 17 от сжщия закон думит „1 юний“ се заменяват с „1 август“, в чл. 19 цифрата „100“ с „300“ и думит „1 юний“ с „1 август“, а в чл. 20 думит „1 февруарий“ с „1 май“ и думит „20 стотинки“ с „1 л.“.

Член 68 от сжщия закон се изменя така: От събранит закѣсѣли данъци се дава възнаграждение 1% на бирницит, 1% на чиновницит по прѣжит данъци и по 2% на бирницит по изпълнителнит актове върху събранит неданѣчни суми, разпрѣдѣлени според изредба от Министерството на финансит, което право се погасява с 3-месечна давност.

Прѣдвиденит глоби в чл. чл. 38 и 42 от закона за данъка от печалбит през войната се налагат с постановления от първоначалнит комисии, обтжжват се през контролната комисия в 2-седмичен срок и по касационен ред през Върховния касационен съд в едномѣсечен срок.

Таблицата към чл. 2 от закона за данъка от имоти, придобивани по безѣзмезден начин, се заменя с таблицата, приложена към настоящия закон.

Член 3 от сжщия закон се изменя така: Данъкът върху даренията се събира по таблицата в чл. 2, а чл. 4 така: От сумит и имотит, получени от лотарии, се събира данък върху цѣлата сума: по 5%, когато сж от 101 до 200 л.; по 8%, когато сж от 201 до 500 л.; по 10%, когато сж от 501 до 1.000 л.; по 12%, когато сж от 1.001 до 2.000 л. и по 15%, когато сж по-голѣми от 2.001 л.

Чл. 9. Член 2 от закона за акцизит и патентовия сбор върху питиетата се допълва така:

а) Спиртът, който се употребява за приготвяне на оцет и за други индустриални цѣли, с изключение на този за горене, се облага с акциз 45 л. 100-тѣ литри при 100 градуса.

б) Отомотилит в циркулация за добив на търговска цѣл се облагат, независимо от данъка върху занятието, с 10 л. годишен данък върху всѣка конска сила, а частнит отомобили — с по 20 л. годишен данък за всѣка конска сила;

в) Бициклетит в циркулация плащат годишен данък 10 л., а тия с мотор — 15 л.;

г) Облагат се с данък 30% върху стойността им всички билети за вход в кинематографи, варитетни, театрални прѣдставления и концертни забави с изключение на даваниит от Народния театър.

50% от събрания данък се внася на общинит, според постѣпилата от всѣка община поотѣлно сума.

Забѣлѣжка. Всички стопани, управители и касиери, сж отговорни лично през финансовата власт за събирането на данъка.

Новият пункт 18 на чл. 88 от закона за градскит общини, заедно с забѣлѣжката към него, се отменява.

Член 89 от закона за акцизит и патентовия сбор върху питиетата се изменя така: Стойността на патента за правоварене на спирт от материали, изброени в чл. 17 на тоя закон, за фабрики, които произвеждат годишно повече от един милион литри спирт, 3.000 л., и за фабрики, които произвеждат по-малко от един милион литри годишно — 2.000 л.

Алинея първа на чл. 90 от сжщия закон се изменя така: Стойността на патента за правоварене на пиво е: за пивоварнит фабрики, които произвеждат годишно повече от 5.000 хектолитри пиво — 2.000 л. годишно; за пивоварни фабрики, които произвеждат годишно от 2.000 до 5.000 хектолитри пиво — 1.500 л. годишно и за всички други останали 1.000 л. годишно.

Пунктове: 1, 2, 3, 4 и 5 на чл. 91 от сжщия закон се изменяват, както следва:

1) за дестилационни апарати, дѣйствующи в едно завѣдение, с обща вмѣстимост до 100 литри — 100 л. за полугодие;

2) за сжщит с обща вмѣстимост до 200 литри — 150 л. за полугодие;

3) за сжщит с обща вмѣстимост до 300 литри — 200 л. за полугодие;

4) за сжщит с обща вмѣстимост от 300 литри нагорѣ — 250 л. за полугодие;

5) за произвеждане спиртни питиета по студен начин, 500 л. за полугодие, независимо от патента за правотъргуване.

Алинея първа на чл. 95 от сжщия закон се изменя така: Правото за търгуване с спиртни питиета се добива, като се вземе надлежният патент, според приложената към тоя закон таблица за патентовата стойност.

Забѣлѣжка. Лицата, снабдени с патенти за правотъргуване с спиртни питиета през 1919 г. според старата таблица, доплащат разликата в стойността на патентит според новата таблица.

След член 135 се прибавя нов чл. 135а. Ония, които не обявяват никак или обявяват неправилно конскит сили на отомобилит си, както и ония, които издават билети за кинематографит, неснабдени с установенит държавни

Т а б л и ц а

за допълнителни кредити за първото полугодие от финансовата 1919/1920 г. (1 април — 1 октомври) по бюджетът на фондовете, управлявани от министерствата.

№ по ред	У ч р ъ ж д е н и я	За заплати	За добавъчно възнаграждение 20%	За пенсии	За вещевени разходи	Всичко
1	Пенсионен фонд по гражданското ведомство	14.500	60.000	100.000	—	174.500
2	Пенсионен фонд по военното ведомство	31.500	130.000	—	—	161.500
3	Фонд „Общински налози“	—	35.000	—	13.000	48.000
4	Фонд за пенсията на служащите при изборните учреждения	—	68.000	49.000	2.500	119.500
5	Фонд „Д-ръ Василия“ при Министерството на търговията и пр.	800	7.300	—	—	8.100
6	Фонд за спазител при Министерството на земледелието и държавните имоти	—	—	—	144.000	144.000
7	Фонд за културните мероприятия по водител и горител при същото министерство	—	—	—	—	—
8	а) разходи по водител	—	100.000	—	265.000	365.000
9	б) разходи по горител	—	120.000	—	980.000	1.100.000
10	Фонд „Работнически застраховки“ при Министерството на търговията и пр.	55.700	60.600	75.000	—	1.270.300
11	Фонд „Общински пжтища“ при Министерството на обществените сгради, пжтищата и благоустройството	130.000	1.590.000	—	1.900.000	3.620.000
12	Всичко	232.500	2.170.900	224.000	4.383.500	7.010.900

Т а б л и ц а

за допълнителни кредити за първото полугодие от финансовата 1919/1920 год. (1 април — 1 октомври) по държавния бюджет.

№ по ред	У ч р ъ ж д е н и я	За заплати, безотчетни, пжтни и дневни пари и пенсии	За службѣ по заемствѣ и за вѣществѣ разходи	Всичко
1	Върховно правителство	—	—	—
2	а) Царски дворъ	—	—	—
3	б) Народно събрание	—	116.000	116.000
4	в) М-ски съветъ	—	—	—
5	г) Върхов. административенъ сждъ	—	9.000	9.000
6	Върховна смѣтна палата	—	6.000	6.000
7	Държав. дългове	25.000.000	45.266.000	70.266.000
8	М-ство на външните работи	—	1.540.000	1.540.000
9	М-ство на вътрешните работи :	—	—	—
10	а) Администр. отдѣлъ	1.300.000	900.000	2.200.000
11	б) Санитаренъ	500.000	3.000.000	3.500.000
12	М-ство на народното просвѣщ. (включително и Народ. театръ)	2.300.000	2.800.000	5.100.000
13	М-ство на финансите	800.000	9.800.000	10.600.000
14	М-ство на правосъдието	600.000	1.200.000	1.800.000
15	М-ство на войната	3.500.000	90.000.000	93.500.000
16	М-ство на търговията	5.000.000	15.000.000	20.000.000
17	М-ство на земледѣлието	1.800.000	3.200.000	5.000.000
18	М-ство на обществените сгради и пр.	100.000	5.000.000	5.100.000
19	Главна дирекция на желѣзниците и пристанищата	3.700.000	40.300.000	44.000.000
20	Главна дирекция на пошитѣ и телеграфитѣ	650.000	2.850.000	3.500.000
21	Главна дирекция за построяване желѣзници и пристанища	—	80.000	80.000
22	Всичко	45.250.000	221.067.000	266.317.000

Т а б л и ц а

за добавъчно възнаграждение на държавните служители и др. разходи за първото полугодие от финансовата 1919/1920 г. (1 април—1 октомври).

№ по ред	У ч р ъ ж д е н и я	Л е в а
1	I. За добавъчно възнаграждение	
2	Върховно правителство:	
3	а) Царски дворъ	584.000
4	б) Народно събрание	146.000
5	в) Министерски съветъ	25.000
6	г) Върховенъ административенъ сждъ	60.000
7	Върховна смѣтна палата	396.000
8	Държавни дългове	96.000
9	Министерство на външните работи и на изповѣданията	4.850.000
10	Министерство на вътрешните работи:	
11	а) Административенъ отдѣлъ	10.000.000
12	б) Санитаренъ отдѣлъ	2.500.000
13	Министерство на народното просвѣщение (включително и Народния театръ)	22.000.000
14	Министерство на финансите	7.500.000
15	Министерство на правосъдието	6.000.000
16	Министерство на войната	33.000.000
17	Министерство на търговията, промишлеността и труда	9.500.000
18	Министерство на земледѣлието и държавните имоти	7.000.000
19	Министерство на обществените сгради и пр.	3.950.000

№ по редъ	УЧРЪЖДЕНИЯ	Л е в а
13	Главна дирекция на желѣзниците и пристанищата	27.400.000
14	Главна дирекция на пощитѣ и телеграфитѣ	7.600.000
15	Главна дирекция за построяване желѣзници и пристанища	856.000
	Всичко за добавъчно възнаграждение	143.463.000
	II. За други веществени разходи	
1	Държавни дългове:	
	а) за допълване фонда на пенсиятѣ по военното въдомство	1.000.000
	б) за поддържане делегатството по заемитѣ отъ 1902, 1904 и 1907 г.	105.000
	Всичко по държавнитѣ дългове	1.105.000
2	Министерство на вътрѣшнитѣ работи: порционни пари на полицейскитѣ стражари, съгласно съ чл. 3 отъ закона за врѣменното добавъчно възнаграждение на държавнитѣ служители	1.400.000
3	Министерство на финанситѣ: помощ на Българската централна кооперативна банка	500.000
4	Министерство на търговията, промишлеността и труда:	
	а) премии на работницитѣ и служащитѣ при държавнитѣ каменно-въгленни мини, съгласно съ чл. 1 отъ закона за врѣменното добавъчно възнаграждение на държавнитѣ служители, за изваденото количество каменни въглища	1.000.000
	б) наемъ на помѣщение за окръжнитѣ инспекции по труда	30.000
	в) за изплащане билетитѣ на работницитѣ при държавнитѣ каменно-въгленни мини, за пътуването имъ по желѣзницитѣ, било по служба или въ отпускъ и за възнаграждение на служебнитѣ комисии и минния съветъ	60.000
	Всичко по Министерството на търговията и пр.	1.090.000
5	Министерство на земледѣлието и държавнитѣ имоти:	
	а) за разширение солницитѣ при блатото „Тузлата“, Поморджинска околия, и за прѣвърщане блатата при с. Фенеръ и „Ески Тузла“ въ солници	1.500.000
	б) възнаграждение на разни комисии при министерството, съгласно чл. 19 отъ закона за чиновницитѣ	40.000
	в) порционни пари на горскитѣ стражари, съгласно съ чл. 3 отъ закона за врѣменното добавъчно възнаграждение	210.000
	Всичко по Министерството на земледѣлието и пр.	1.750.000
6	Министерство на общественитѣ сгради и пр.: помощ на фонда „Общински пжтица“	1.500.000
7	Главна дирекция на желѣзницитѣ: за врѣщане неправилно внесени въ съкровището суми по сключени бюджетни упражнения	300.000
8	Главна дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и пр.: на междуселскитѣ куриери — фуражни пари за конетѣ имъ, ако издържатъ такива, по 50 лева мѣсечно	150.000
	Всичко за други веществени разходи	7.795.000
	А всичко	151.258.000

ТАБЛИЦА

за кредититѣ за половината отъ редовната годишна заплата на държавнитѣ служители.

№ по редъ	УЧРЪЖДЕНИЯ	Л е в а
	I. По държавния бюджетъ	
1	Върховно правителство:	
	а) Народно събрание	55.000
	б) Министерски съветъ	20.000
	в) Върховенъ административенъ съдъ	60.000
2	Върховна смѣтна палата	255.000
3	Държавни дългове	65.000
4	Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията	1.700.000
5	Министерство на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:	
	а) Административенъ отдѣлъ	3.445.000
	б) Санитаренъ отдѣлъ	1.600.000
6	Министерство на народното просвѣщение	16.400.000
7	Министерство на финанситѣ	3.900.000
8	Министерство на правосѣдието	3.000.000
9	Министерство на войната	6.500.000
10	Министерство на търговията, промишлеността и труда	1.420.000
11	Министерство на земледѣлието и държавнитѣ имоти	2.830.000
12	Министерство на общественитѣ сгради и пр.	1.520.000
13	Министерство на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ	850.000
	Всичко по държавния бюджетъ	43.620.000
	II. По бюджета на фондоветѣ	
1	Пенсионенъ фондъ по гражданското въдомство	50.000
2	Пенсионенъ фондъ по военното въдомство	105.000
3	Фондъ „Общински налози“	65.000
4	Фондъ за пенсиятѣ на служащитѣ при изборнитѣ учрѣждения	60.000
5	Фондъ „Д-ръ Василияди“ при Министерството на търговията и пр.	20.000
6	Фондъ „Работнишки застраховки“ при същото министерство	55.000
7	Фондъ „Общински пжтица“ при Министерството на общественитѣ сгради и пр.	570.000
	Всичко по бюджета на фондоветѣ	925.000
	А всичко	44.545.000

Таблица

за данъка отъ имоти, придобивани по безвъзмезденъ начинъ

Раздѣлене наслѣдственитѣ дѣлове на части и проценти (%) за облагането имъ съ данѣкъ въ левове	на 100 (%)									
	отъ 1 до 2.000 вкл.	отъ 2.001 до 10.000 вкл.	отъ 10.001 до 25.000 вкл.	отъ 25.001 до 50.000 вкл.	отъ 50.001 до 100.000 вкл.	отъ 100.001 до 200.000 вкл.	отъ 200.001 до 400.000 вкл.	отъ 400.001 до 800.000 вкл.	отъ 800.001 до 1.200.000 вкл.	отъ 1.200.001 и по
Означеніе степенитѣ на родството	1—	1—50	2—	2—50	3—	4—	5—	6—	7—	10—
Права линия	1—50	2—50	3—	4—	5—	6—	7—	10—	13—	30—
Между сѣпузи	3—	5—	7—	9—	11—	13—	15—	17—	19—	23—
Между братя и сестри	5—	7—	9—	11—	13—	15—	17—	19—	21—	25—
Между чичовци, лели и пѣмненници	7—50	10—	12—50	15—	17—50	20—	22—50	25—	27—50	30—
Между роднини отъ четвърта степенъ въ сѣребърна линия	10—	12—50	15—	17—50	20—	22—50	25—	27—50	30—	32—50
Между наслѣдници отъ пета и шеста степенъ	15—	17—50	20—	22—50	25—	27—50	30—	32—50	35—	37—50
Между наслѣдници отъ по-далечни отъ шеста степенъ и между нероднини										

ТАБЛИЦА

за стойността на патентитѣ за правотъргуване съ обикновени спиртни питиета на едро, дребно и на разнось въ България.

А. Търговия на едро.

За търговия на едро съ спиртъ, пиво, вино, ракия и други обикновени спиртни питиета:

1. Въ София, Пловдивъ, Русе и Варна 1.000 л.
2. Въ другитѣ окръжни градове 600 „
3. Въ околийскитѣ градове и въ селата съ повече отъ 2.000 жители 300 „
4. Въ останалитѣ села 200 „

Б. Търговия на разнось.

За продажба на обикновени спиртни питиета изъ цѣлото царство, безъ разлика на мѣста 600 л.

В. Търговия на дребно.

а) За продажба на обикновени спиртни питиета въ кръчми, кафенета, дюкяни, хотели, гостилници, ханища, казармени лавки и др.:

1. Въ София, Пловдивъ, Русе и Варна 400 л.
2. Въ другитѣ окръжни градове 300 „
3. Въ околийскитѣ градове и въ селата съ повече отъ 2.000 жители 200 „
4. Въ останалитѣ села 150 „

- б) За продажба на обикновени спиртни питиета отъ бюфетитѣ при клубовѣтѣ (военни, граждански и др.), при желѣзнопѣтнитѣ гари и при лагеритѣ :
Безъ разлика на мѣста 200 л.
- в) За продажба на сѣщитѣ питиета отъ бюфетитѣ при държавнитѣ или общински публични градини:
1. Въ София, Пловдивъ, Русе и Варна 300 „
2. Въ другитѣ окръжни градове 150 „
3. Въ околийскитѣ градове и въ селата 75 „
- г) За продажба на обикновени и финни спиртни питиета на сборски (панаирски) мѣста, на театри, увеселения, вечеринки, екскурзии и други такива плаща се за всѣки день, безъ да се събира отдѣлно и данѣкъ върху прихода:
1. За София, Пловдивъ, Русе и Варна 30 „
2. За другитѣ окръжни градове 20 „
3. Въ околийскитѣ градове и въ селата съ повече отъ 2.000 жители 15 „
4. Въ останалитѣ села 10 „
- д) За продажба на обикновени спиртни питиета въ шантанитѣ, кабаретата, вариететата:
1. Въ София 5.000 „
2. Пловдивъ, Русе и Варна 2.000 „
3. Въ другитѣ окръжни градове 1.000 „
4. Въ околийскитѣ градове и въ селата 500 „

Таблица

за патентовата стойность за правотъргуване съ суровъ и изработенъ тютюнъ на едро, дребно и износъ въ царството

	Въ София, Пловдивъ, Русе и Варна	Въ другитѣ окръжни градове	Въ околийскитѣ градове въобще	Въ селата съ повече отъ 2.000 души жители	Въ останалитѣ села	Безъ разлика на мѣста
За едра търговия отъ постоянни мѣста						
За търговия съ суровъ тютюнъ	3.000	—	2.000	1.500	1.000	500
За търговия изцѣло съ суровъ тютюнъ	—	500	300	150	100	—
За сѣщата търговия по сборовѣтѣ и панаиритѣ на день	—	15	15	10	5	—
За търговия на едро на разнось изработенъ тютюнъ въ цѣлото царство	—	—	—	—	—	500
За търговия на дребно						
Изъ постояннитѣ продавници, като магазинитѣ, дюкянитѣ, хановѣтѣ и други такива	—	100	75	40	30	20
За разнасяне по градовѣтѣ и селата за всѣки окръгъ отдѣлно	—	—	—	—	—	60
По сборовѣтѣ и панаиритѣ на день	—	3	3	2	2	1
При увеселителни мѣста на день	—	2	2	2	1	1

Забѣлѣжка 1. Фабрикантитѣ могатъ да купуватъ сурови тютюни за нуждитѣ на фабрицитѣ си съ патента за правофабрикуване, но купенитѣ по тоя начинъ тютюни не могатъ да продаватъ освѣнъ въ изработено състояние.

Забѣлѣжка 2. Лица, които откриватъ тютюнонѣтърговски складове, внасятъ на приходъ въ държавното съкровище годишна такса 3.000 л. за всѣки складъ, въ който се манипулиратъ тютюнитѣ, и по 1.800 л. за другитѣ складове, въ които не става никаква манипулация съ тютюнитѣ.

Б. Тарифа за износните стоки.

Статия	Наименование на стокитѣ	Облагаема единица	Размѣръ на митото въ лева	Статия	Наименование на стокитѣ	Облагаема единица	Размѣръ на митото въ лева
I. Животни живи				24	Оризъ олющенъ и неолущенъ . . .	100 кгр.	10
1	Коне, кобили и жребци:			25	Сѣмена:		
	а) по-стари отъ двѣ години:				а) анасонъ и резене	"	15
	1) съ ръстъ 120 см. и повече	1 глава	10)		б) рапицово	"	10
	2) съ ръстъ до 120 см.	"	50		в) лено	"	10
	б) до двѣ години включително	"	45		г) сусамъ	"	15
2	Катѣри и мулета	"	60		д) синапово (хардалъ)	"	5
3	Магарета и магаричи	"	30		е) маково	"	10
4	Волове и крави, биволи и биволици, бикове	"	75		ж) тиквено	"	10
5	Юнци, тормачета и телци отъ 9 мѣсеца до 3 години	"	75		з) зеленчукови всѣкакви	"	500
6	Телета и малачета до 9 мѣсеца включително	"	25		и) други особено непоименовани	"	20
7	Овни, овци и кочове, кози и пръчове, шипета и дѣвизки	"	10	26	Арпаджикъ	"	20
8	Агнета и ярета	"	5	27	Зеленчуци:		
9	Свини	"	50		а) прѣсни	"	10
10	Гъски и пуйки	"	2		б) сушени или другояче приготвени	"	15
11	Кокотки и др. домашни непоименовани птици	"	1	28	Оровъ, фий и сѣме канариево, нарѣчено „алипстъ“	"	10
II. Продукти и произведения животински				29	Бадеми	"	20
12	Кожи сурови, прѣсни, солени или сушени:	100 кгр.		30	Орѣхи и кестени	"	10
	а) отъ едъръ добитѣкъ	"	75	31	Сливи	"	20
	б) отъ овце, овни и агнета	"	50	32	Трици и ярма	"	2
	в) отъ зайци	"	50	33	Дървета всѣкакви за строене и индустрия: обли съ или безъ кора, дѣлани, бичени, даже рендосани, но нефасонирани:		
	г) отъ ярета и кози	"	80		а) орѣхови	"	30
	д) отъ лисици	"	100		б) други	"	3
	е) отъ дивечи и др. непоименовани животни	"	60	34	Смрадлика и паламудъ	"	5
13	Месо всѣкакво:			IV. Други материяли и произведения			
	а) прѣсно	"	50	35	Глини огнеупорни за фаянсъ, порцеланъ и каменина	1 тонъ	100
	б) солено или другояче приготвено	"	100		За бѣлъ жѣла. Като глини огнеупорни се считатъ тия при с. Торлакъ, (Разградско), с. Вуковъ-Лажъ — Опънецъ (Шѣвненско), с. Шупно-бохчиларъ и Усулъ-кой (Шуменско).		
14	Сирене	"	30	36	Руди оловни, манганови, мѣдни и сребърни:		
15	Капкавалъ	"	100		а) сурови (сортирани или не)	"	5
16	Масла и масти животински за ядене	"	150		б) прѣработени (топени)	"	10
17	Вълна:			37	Опшумъ (афионъ)	1 кгр.	30
	а) неправа	"	200	38	Масло розово	100 кгр.	50
	б) права	"	400	39	Вода розова	"	2
18	Козина:			40	Вжглища дървени	1 тонъ	5
	а) неправа	"	50	41	Вжглища каменни	"	
	б) права	"	100	V. Отпадъци			
19	Четина	"	100	42	Отпадъци отъ животни:		
20	Косми животински другадѣ непоименовани	"	50		а) кости:		
21	Яйца	"	150		1. Сурови, необезмаслени и необезклетени	100 кгр.	4
22	Пашкули:				2. Обезмаслени или обезклетени	"	4
	а) сурови	"	30		б) рога:		
	б) печени	"	100		1. Необработени	"	4
III. Зърнени храни, легюми, растения и раститени части; произведения отъ тѣхъ					2. Нарѣзани	"	15
23	Зърнени храни и варива:				в) нокти и копита	"	4
	а) пшеница (жито и червенка)	"	10		г) опашки	"	15
	б) царевича	"	7		д) ципи, мѣхури и черва, прѣсни, солени въ саламура, или сушени	"	50
	в) ржжъ	"	6	43	Отпадъци отъ кожа и обуша:		
	г) ечемикъ	"	6		а) лепъ (отпадъци при обезкосмяване на кожитѣ), шупликъ (фурда отъ кожи) и други отпадъци отъ обработване на кожитѣ	"	6
	д) овесъ	"	6				
	е) просо	"	6				
	ж) грахъ	"	10				
	з) фасулъ	"	20				
	и) нахутъ и леблебни	"	10				
	к) леща	"	10				
	л) къклища и грахоръ	"	2				
	м) брашно всѣкакво	"	15				

Статия	Наименование на стокитѣ	Облагаема единица	Размѣръ на митото въ лева
44	б) вехти кожени и каучукови обуща и други кожени отпадѣци	100 кгр.	2
45	Отпадѣци отъ маслодайни сѣмена (кюспе и трици)	"	1
	Отпадѣци отъ метали, както и вехти, станали негодни за употребление издѣлия:		
	а) отъ мѣдъ и мѣдни сплави	"	10
	б) отъ желѣзо (ковко желѣзо)	"	0.25
	в) отъ всѣкакви други обикновени метали	"	2.—
46	Стари дрѣхы и дрипи и въобще отпадѣци отъ вълнени, памучни, ленени, конопени и други платове и издѣлия; отпадѣци отъ хартия и стари книги	"	3.—
47	Отпадѣци отъ ечемикъ за бира	"	5.—
48	Отпадѣци отъ каучукови издѣлия	"	20.—
49	Отпадѣци отъ захарно цвѣкло (рѣзни)	"	2.—

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдставители! Събитията се стекоха така, щото нашитѣ очаквания да се явимъ прѣдъ васъ съ редовенъ бюджетопроектъ не можахъ да се сбъднатъ. Ние прѣдполагахме, когато се гласуваше законопроектътъ за 3/12, че ще бѣде възможно до мартъ мѣсецъ да се установи бѣдѣщото положение на България въ Парижъ. Както, обаче, става явно, това засега още не е послѣдвало, вслѣдствие на което азъ се виждамъ принуденъ да се явя прѣдъ васъ пакъ съ дванадесетини, вмѣсто съ редовенъ бюджетъ.

Съ бюджетопроекта азъ моля народното прѣдставителство да гласува 6/12. Можехъ да се спра и на 3/12, но въ такъвъ случай трѣбваше Събранието да се свика наново къмъ м. юний, а събитията се развиватъ така, щото е възможно тъкмо прѣзъ тоя мѣсецъ Министерскиятъ съвѣтъ да бѣде заетъ съ друга по-важна задача; та за да не се смущава въ изпълнението на тази върховна задача, която му се налага отъ събитията, азъ намѣрихъ за добръ да се спра на 6/12, а не на 3/12.

Както видѣхте отъ прочетения законопроектъ, той не съдържа просто искане, за да се продължи миналогодишниятъ бюджетъ за още 6 мѣсеци, а съдържа редъ законоположения отъ фискаленъ характеръ. Причината е, че миналогодишниятъ бюджетъ не може да се изпълни безъ допълнителни кредити. За да не се вписатъ, прочее, отдѣлни прѣдложения за допълнителни кредити, трѣбваше въ законопроекта за 6/12 да се помѣстятъ и онѣзи допълнителни кредити, които сключеното финансово управление ни диктува, като кредити необходими. Отъ друга страна вие знаете, че заплатитѣ на чиновницитѣ, уредени съ бюджета още прѣди войната, не могатъ да не бѣдатъ попълнени съ добавачно възнаграждение. Това добавъчно възнаграждение ще трѣба да продължава и занаяпрѣдъ. За да не става този въпросъ прѣдметъ на ново законоположение, азъ намѣрихъ за по-експедитивно да го присъвокупя къмъ бюджетопроекта за 6/12. Отъ друга страна, еднакъ трѣгналъ въ този пѣтъ, азъ поне донѣдѣ трѣбваше да повидоизмѣня нѣкои отъ дѣйствующитѣ фискални закони, за да прѣдвидя нови източници за бюджета. Тѣзи двѣ съображения сѣ причината, задѣто моятъ бюджетопроектъ, макаръ и за 6/12, се явява сложенъ, отколкото би могло на пръвъ погледъ да се допусне.

Самиятъ бюджетопроектъ, ако и не придруженъ отъ мотиви, е доста ясенъ, за да нѣма нужда да се впускамъ въ дълги обяснения по онѣзи пера, отъ които той се състои. Азъ ще изтъкна тукъ прѣдъ васъ на първо мѣсто, че въ разхода съмъ прѣдвидилъ една сума отъ 266 милиони лева допълнителни кредити, размѣрѣтъ на които се диктува отъ днешната скѣпотия. Тези е причината за увеличението разходитѣ по материялната частъ. Тая скѣпотия е причината за увеличението на разходитѣ за

дневни и по личния съставъ. Па и ангажирването на работницитѣ, които влизатъ въ скѣщото перо на разходитѣ, и то днесъ за днесъ коштува на държавата много повече, отколкото въ нормално врѣме. Тази сума 266 милиони лева цѣли донѣдѣ да отиѣни свръхсѣмѣтния кредитъ по войната — не напълно да го унищожи, това е още невъзможно — но да направи неговото използване по възможностъ по-ограничено. Отъ туй гледище не би трѣбвало да се стрѣскаете отъ размѣра на тѣзи допълнителни кредити.

На второ мѣсто, покрай редовнитѣ разходи, азъ прѣдвиждамъ една сума отъ 151 милиони лева за подобрене заплатитѣ на чиновницитѣ. Становището на Министерския съвѣтъ по тоя въпросъ е, че покрай редовнитѣ заплати отъ 1 априлъ нататѣкъ слѣдва да се плащатъ добавъчитѣ, тѣй както ги опрѣдѣлихме миналия декемврий. Но прѣдъ видъ на скѣпотията, ние направихме една крачка напредъ и приехме едно глобално увеличение отъ 20% върху сумитѣ отъ редовнитѣ заплати и отъ добавъчното възнаграждение. Колкото за чиновницитѣ, които досега не бѣха получавали дневни въ пѣленъ размѣръ, като имаме особено прѣдъ видъ, че скѣпотията най-вече тежи прѣзъ зимнитѣ мѣсеци, ние приехме на тия чиновници, които сѣ били заварени на служба на 1 ноемврий, да се изплати двойна заплата за врѣмето до 31 мартъ. Ако ли же въ тоя промеждутѣкъ има нѣкои промѣни, то тая добавъчна заплата ще бѣде поддѣлена между уволнения и неговия замѣстителъ, споредъ това, колко дни е служилъ единиятъ и другиятъ. Повече отъ туй Финансовото министерство не е могло да прѣдложи. То не си прави илюзии, че е разрѣшило въпроса за заплатитѣ на чиновницитѣ. Тукъ не се касае коренно да се рѣшава този въпросъ. Министерството знае, подъ каква тежестъ се намира чиновничеството благодарение на извънредната скѣпотия, обаче ограничитѣ срѣдства на хазната не позволиха да отидемъ по-нататѣкъ, и азъ мисля, че народното прѣдставителство, съ огледъ на ресурситѣ на съкровището, ще възприеме становището, на което ние сме застанали по този въпросъ.

Въ връзка съ заплатитѣ на чиновницитѣ, въ прѣдложения законопроектъ азъ желая да поправа и нѣкои грапини въ закона за пенситѣ. Тѣй като пенситѣ сѣ били уреждани отъ нѣколко закони и по начинъ, че нѣма еднаквостъ между служащитѣ, азъ съетохъ за мой дългъ съ прѣдложениято, което правя въ точка 7 отъ бюджетопроекта, да изравня пенсионеритѣ, като поставя всички на еднаква нога, за да нѣма противоречия въ прилагането, които често така рѣзко биятъ въ очи.

Толкова относително разходитѣ.

Колкото се касае за приходитѣ, естествено, хазната ще разполага, на първо мѣсто, съ редовнитѣ приходи, прѣдвидени за постѣпление споредъ сега дѣйствующитѣ закони. Но при това извънредно обременение на хазната, азъ съетохъ за нужно да прѣдложа нѣкои измѣнения въ фискалнитѣ закони съ цѣлъ да увеличи донѣдѣ ресурситѣ на държавата. И, на първо мѣсто, азъ се спирамъ на поземелния данѣкъ, като прѣдлагамъ той да бѣде увеличенъ съ 100%. При намалената стойностъ на нашата монета и при увеличението доходъ на поземелната собственостъ, азъ мисля, че това увеличение, ако и на гледъ така крупно, ще се понесе сравнително лесно. Заедно съ туй, азъ имамъ прѣдъ видъ да прокарамъ, при едно ново оцѣнение на сградитѣ, и едно увеличение на процентуалното облагане, както това е видно отъ приложената къмъ законопроекта таблица. Но понеже днешнитѣ цѣни сѣ извънредно високи, даже баснословни, а тукъ се касае за една оцѣнка, която може и повече врѣме да се прилага, азъ намѣрихъ за умѣстно да огранича покачането на цѣната до една максимална норма, а именно до 300% спроти цѣната прѣди войната. Разбира се, оцѣнката може да бѣде и по-долна, но въ всѣки случай максимумътъ не трѣба да бѣде по-голямъ отъ тая норма. Г. г. народнитѣ прѣдставители ще има да се спратъ на това прѣдложение, и когато го обсъждатъ, ще го турятъ въ паралелъ съ прѣдложеното увеличение на поземелния налогъ. Въ това отношение искахъ да бѣда справедливъ както къмъ непокрититѣ, така и къмъ покрититѣ стѣжания. Най-сетѣ, азъ прѣдвиждамъ и едно уголѣмение въ таблицата по облагането на данѣка върху занятията. Този данѣкъ ще бѣде тази година наново разхвърленъ и азъ мисля, че това ще бѣде одобрено, тѣй като се касае да можемъ поточно да опрѣдѣлимъ доходността на занятieto на всѣкого. И наистина, има граждани, които, благодарение на войната, сѣ спечелили и могатъ да понесатъ нѣщо повече, а има граждани, които сѣ изгубили, и справедливо ще бѣде за тия послѣднитѣ да стане, при едно ново разхвърляне, едно намаление на данѣка.

Колкото за косвените данъци, и въ тях предлагамъ известни увеличения, както по облагането на тютюна, така и по патентите за спиртоваренето и продажбата на спиртни питиета. Въ добавък аз се спирамъ на общата митническа тарифа. Не знамъ дали туй, което предлагамъ, не ще има само академическа стойност, но на всеки начинъ, ако България изпадне въ бездоговорно отношение спрямо външния святъ, което е много възможно, ние искаме, съ прилагането на общата митническа тарифа, отъ една страна, да получимъ по-големи доходи за хазната, а отъ друга страна, евентуално да въздържваме на държавите, съ които ще бъдемъ въ търговски сношения, за да прѣдпочитатъ конвенционалния режимъ прѣдъ прилагането на общата митническа тарифа и въ тоя случай да пристѣпятъ къмъ сключване на нови търговски договори. Ако туй, последното, се сбъдне, естествено, конвенционалните тарифи ще замѣстятъ общата митническа тарифа и доходите ще бъдатъ по-малки, обаче ще има въ замѣна и известни изгоди за нашия износъ. Заедно съ туй, азъ се спирамъ и на износните мита. Знаемъ, че въ нормално време такова едно начинание би било една икономическа ересь. Но въ времѣната, въ които ние живѣемъ, то се оправдава по двѣ съображения: първо, защото се нуждаемъ отъ доходи, а второ, защото имаме интересъ да запазимъ известни произведения за насъ, като не улесняваме толкзовъ тяхния износъ. Такъвъ е, напр., добитъкътъ. Ние се нуждаемъ извънредно много отъ добитъкъ, и нѣмаме интересъ да фаворизираме неговия износъ. Отъ друга страна, колкото се касае до зърнените произведения, ако и обременението имъ съ износно мито на пръвъ погледъ да затруднява тяхната конкуренция на външния, световния пазаръ, това е само видимо върно. Въ днешните времена, когато производството е въобще ограничено — а за нѣколко години то ще бъде такова — едно обременение съ износно мито на нашите храни не може да попрѣчи на тяхното пласиране, тъй като конкуренцията отсъствува и зърнените храни ще могатъ лесно навсякъде да се продаватъ. Ето защо, безъ обременение за нашето земледѣлие, за нашата износна търговия, едно износно мито въ дадения случай ще бъде само едно отъ сръдствата, за да засилимъ ресурсите на хазната.

Азъ не влизамъ тукъ въ подробности, понеже законопроектътъ ще отиде въ комисия и тамъ ще имаме случай да се спремъ по-отблизо на всички онѣзи положения, които сѣ прокарани въ него.

Отъ беритите азъ се спрѣхъ на данъка, получаванъ отъ имотите, които се прѣхвърлятъ по безвъзмезденъ начинъ съ двояка цѣль: първо, да увеличи процента при наследствата, прѣминаващи на по-отдалечените роднини, и второ, да подложатъ на също такъвъ режимъ и даренията между живите. Въ това отношение нашиятъ законъ имаше единъ пробелъ и азъ мисля, че и отъ точка зрѣние на справедливостъ, както и отъ точка зрѣние на фискалните цѣли, които гонимъ, такова едно прѣдложение ще бъде одобрено.

Г. г. народни прѣдставители! Ако предлагамъ тѣзи нововъведения въ нашата данъчна система, далечъ отъ мене е мисълта да засѣгамъ въпроса за коренното прѣустройство на нашата фискална система. Времето, въ които живѣемъ понастоящемъ, не сѣ пригодно да се залови който и да бъде на мое мѣсто за такава коренна реформа. Тя ще остане дълго на моите приемници, когато политическиятъ хоризонтъ се избистри. Ако съмъ ималъ въ случая желанието съ нѣщо поне да увеличи ресурсите на хазната, то е било, защото хазната, отъ своя страна се вижда днесъ-зднесь крайно обременена и поне една частъ отъ това брѣме трѣбва да се покрие съ новите приходи, които прѣдвиждамъ. Да говоримъ при тая обстановка за уравнивяване на приходите съ разходите, е съвсѣмъ не намѣсто. Ние сме още далечъ отъ това положение, то е за насъ единъ идеалъ, който остава да се постигне въ бъдещето.

Азъ далечъ не се лаская съ надеждата да можемъ така скоро да достигнемъ това равновѣсие съ указание на нѣкои и други видимо благоприятни проявления въ финансовия животъ на държавата. Такова едно видимо благоприятно явление сѣ постѣпленията по редовния бюджетъ отъ миналата 1918 година. Наистина, постѣпленията прѣзъ тази година, до края на декемврий, сѣ достигнали една цифра отъ 418 милиони лева и ако прибавимъ къмъ нея и онова, което ще постѣпимъ за смѣтка на сѣщата бюджетна година прѣзъ първите мѣсеци на текущата година, може би цифрата да достигне 450 милиони. Но това е, г. г. народни прѣдставители, само едно видимо благоприятно явление. Когато съпоставите тѣзи постѣпления съ извънредните тежести на бюджета, тѣ се губятъ, защото покрай редов-

ните разходи за шестъ мѣсеци, азъ искамъ отъ васъ само като допълнителни кредити и добавъчно възнаграждение на чиновниците повече отъ 400 милиони лева. Тѣй че туй, което постѣпва по редовния бюджетъ, то едвамъ стига за да покрие допълнителните кредити, които ние гласуваме за заплати и вещевени разходи. Че положението не е блѣсково, е видно отъ състоянието на недоборите. Въ края на миналата година тѣ сѣ крѣгло 120 милиони лева, а вие знаете, че въ България се намиратъ въ обращение два милиарди и триста милиони банкноти. Не може, слѣдователно, да се каже, че нѣма платежни сръдства налице и все пакъ недоборите се изразяватъ въ внушителна цифра. Също тѣй, въ сѣщата смисълъ, човѣкъ може да се спре на друго едно явление. Покрай общото постѣпление по редовния бюджетъ за миналата година, ние констатираме, че отъ прѣки данъци е събрано 75% отъ прѣвиденото, тѣй че около 25% оставатъ недобори, при все че прѣките данъци въобще бѣха прѣвидени въ доста умѣренъ размѣръ въ бюджета за 1918 г. Като отстранимъ перото отъ печалбите прѣзъ войната и се спремъ на останалите, трѣбва да се признае, че прѣдвижданията за 1918 г. бѣха дори по-умѣрени, отколкото прѣдвижданията за прѣдшествующата 1917 финансова година. Казахъ, че благоприятни бѣлѣзи се забѣлѣзватъ самъ-тамъ. Такива има въ цифрите по изпълнението на миналите бюджети. Като оставимъ по-отдавнашните и се спрѣмъ на 1915 г., която дава единъ дефицитъ отъ 42 милиони лева, не може да не бие въ очи тоя фактъ, защото 1915 г. е отчасти година на войната, прѣзъ която ние черпихме отъ кредита за военните нужди и все пакъ бюджетътъ сключва съ дефицитъ. Съ такъвъ же дефицитъ сключва и бюджетътъ за 1916 г. Този дефицитъ се качва на 22 милиони. Слѣдующите години, 1917 и 1918, нагледъ сѣ по-благоприятни, защото показватъ единъ излишъкъ отъ 51, респективно 105 милиони — но това е само на книга, защото по тия бюджети разходите по нѣкои други вѣдомства сѣ останали разходи писани на книга, а не използвани, защото вмѣсто отъ тяхъ, черпило се е отъ извънредния кредитъ за войната. Съ една рѣчь, не би трѣбвало тѣзи случаи, само видимо благоприятни явления да ни даватъ право да правимъ заключения оптимистически за положението на държавните финансии.

Въпросътъ, който всеки единъ отъ васъ ще си постави, е тоя: не е ли време да се залови народното прѣдставителство за сериозна работа и да се помѣчи да уравниви приходите съ разходите? Менъ ми се чини, че прѣходното време, което прѣживяваме, не е годно за това. Ние въ туй време ще се задоволимъ съ нѣкои мѣроприятия, които ще бъдатъ една странична помощъ за достижение на цѣльта, която трѣбва да се гони по-късно. Така ние свихаваме задачата на това прѣходно време, като ви внесохме законопроекта за облагане печалбите прѣзъ време на войната. Какво ще ни донесе гласуванетоъ отъ васъ законопроектъ, е мѣчно да се каже, но, на всеки начинъ, ние удовлетворяваме отъ една страна едно течение въ нашето общество, като облагаме тѣзи свръхпечалби, а отъ друга страна вършимъ и актъ на справедливостъ спрямо онѣзи граждани данѣкоплатци, които не сѣ реализирали нищо прѣзъ време на войната, а, най-сетнѣ, получаватъ и единъ извънреденъ доходъ за хазната. Въ сѣщото направление моятъ колега на правосъдието ще ви сезира съ законопроектъ за незаконното обогатяване.

П. Пешевъ: За конфискацията ли искате да кажете?

И. Януловъ: Да, да, за конфискацията.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Доколко народното прѣдставителство ще се съгласи съ становището, което е заелъ Министерскиятъ съветъ по тоя законопроектъ, остава на васъ да си кажете думата, когато се пристѣпятъ къмъ гласуване на законопроекта. Ние, въ всеки случай, мислимъ, че онова, което може понастоящемъ да направи едно министерство у насъ, то е да дѣйствува въ тая насока. Въ края на краищата, ако сръдствата не стигатъ, ще трѣбва да се помисли и за едно по-тежко облагане на данѣкоплатците, все като се има прѣдъ видъ да се спазятъ повеленията на социалната правда. Това ще бъде грижа и задача, както казахъ, на онѣзи, които ще поематъ товара на финансовото министерство, когато бъдатъ рѣшени политическите въпроси, които днесъ сѣ висятъ.

Интересно ще бъде за васъ, като говоря за финансовото положение на държавата, да ви цитирамъ нѣкои цифри, съ които е обременена хазната, благодарение на изключителните събития, които прѣживяваме отъ 7 години насамъ.

Споредъ свѣдѣния на Финансовото министерство, прѣзъ балканската война има разрѣшени кредити за водене на войната и за странични разходи, свързани съ нея, 379 милиони лева; въ промеждутъка между първата война и свѣтовната война има гласувани 480 милиони лева, а за войната ютѣ 1915 г. има разходи въ размѣръ около 7 милиарди. Като прибавите къмъ послѣднитѣ разходитѣ за първата война и за промеждутъчното врѣме между двѣтъ войни, както и друго едно крупно перо за инвалидни пенсии, капитализирани за цѣлѣта, може да се каже, че въ крѣгли цифри на България ще тежи единъ товаръ отъ около десетина милиарда лева. Съ тѣзи цифри азъ подчертавамъ същевременно, какви сж понастоящемъ и дълговетѣ на България. Покрай крупната тази сума, която виси надъ България, онуй, което по-рано е било въ тежестъ на бюджета по държавнитѣ дългове, е сравнително малко. Нашитѣ дългове, както ви е извѣстно, до прѣди балканската война сж били консолидирани въ редица заемни операции, които, събрани на купъ, даватъ сумата 561 милиони лева. Къмъ тия консолидирани дългове се прибавя окупационниятъ дългъ на бивша Източна Румелия въ размѣръ на 9 милиони и 75 милиони 6% държавенъ вжтрѣшенъ заемъ отъ 1914 г. или всичко 646 милиона лева.

Г. Димитровъ: Г. Даневъ! Нищо не чуваме; не се разбира нищо.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, тишина. И галерията да пазятъ тишина.

Г. Димитровъ: Ако е задачата само да се прочете, за да се стенографира, безъ да се чува нѣщо, то е друга работа.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Азъ два пѣти молихъ тишина въ Събранието, за да може да се чува.

П. Даскаловъ: Другадѣ, като не чуватъ министра, отиватъ при министра, за да го слушатъ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Къмъ тѣзи консолидирани дългове азъ не броя заема отъ 500 милиона лева, сключенъ съ консорциума на „Disconto Gesellschaft“, защото държа, че този заемъ е нереализиранъ и по неизпълнение на нѣкои условия отъ страна на банковата група той трѣбва да се счита отъ насъ като пропадналъ. Обаче онова, което е получено въ авансъ, то влиза въ тежестъ на хазната.

Къмъ консолидиранитѣ дългове се прибавятъ дефицититѣ отъ бюджетитѣ за годинитѣ 1914 — 1916 на сума около 80 милиона лева и сврѣхсметнитѣ кредити за водене войната и за другитѣ нужди, свързани съ нея, цифритѣ на които ви наведохъ прѣди малко. Между тия пера се натъкваме на една крупна сума, гласувана въ Народното събрание и възлизаща на 1.950.000.000 л. Тая сума азъ отбѣлзвамъ като едно перо спорно, първо, затуй защото не означава едно точно опредѣлено вземане, а подразбира както доставки вече свършени, тъй и порѣчки още неизпълнени, а впоследствие осуетени отъ събитията. На второ мѣсто отъ книгата на Министерството на войната се вижда, че цѣнитѣ на частъ отъ доставенитѣ материяли ще трѣбва да се намалятъ съ 25%.

И. Януловъ: На баснословно високи цѣни сж давани стоки отъ Германия на България.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Въ добавѣкъ срѣщу тази сума България има да противопостави свои вземания за давани храни, материяли, вземания за прѣвозъ по нашитѣ желѣзници, вземания срѣщу частта, която се намъ припада отъ получената плячка прѣзъ врѣме на войната, а главно врѣдитѣ и загубитѣ, произлѣзли за България отъ неизпълнението на сключената военна конвенция. Споредъ тази конвенция пазенето на балканския фронтъ, респективно военнитѣ операции на балканския фронтъ е трѣбвало да бждатъ прѣдоставени не само намъ, а на извѣстно количество германски и австрийски войски. Участвували въ операциитѣ въ първо врѣме, тѣ сж оставили въ течение на врѣмето почти всичката тежестъ намъ. Благодарение на това ние сме били длъжни да мобилизираме много по-голямъ брой отъ нашето мѣжко население. Ето защо може да се каже, че мѣже годни за работа не бѣха останали въ тила и нашата земеделска работа лѣгна изключително на женитѣ. Обаче този голѣмъ напѣнъ е съединенъ съ загуби, защото работната рѣка не е могла да бжде използвана; той е съединенъ съ загуби, защото частъ отъ

онѣзи, които отидоха на фронта, не се върнаха, а сложиха коститѣ тамъ и най-сетѣ, трѣба да се подчертае, че частъ отъ материялитѣ, които се доставяха за удовлетворение нуждитѣ на бойнитѣ операции, се изразходваха отъ насъ въ смѣнностъ за смѣтка на онѣзи, които, въпрѣки конвенцията съ нашитѣ съюзници, оттеглиха и бойни единици, които ние замѣстихме. Всичко това, събрано на купъ, ни дава право да заключимъ, че искането, което евентуално би се отправило срѣмо насъ, може да бжде всѣцѣло парализирано отъ наша страна съ контра искане отъ тоя характеръ. Въ подробности не влизамъ, защото би ме отвлѣкло много далечъ. Исканъ само да подчертая прѣдъ народното прѣдставителство, че голѣмнитѣ кредитѣ, гласуванъ прѣди нѣкое врѣме, бѣше единъ актъ не на признание, а актъ на готовностъ да си прѣгледаме смѣткитѣ; тия смѣтки стоятъ още непрѣгледани, срѣщу едно вземане се противопоставя друго, и докогато смѣткитѣ не бждатъ окончателно довършени между заинтересованитѣ, ние имаме право да твърдимъ, че на хазната не трѣбва да тежи никакъвъ товаръ отъ съотвѣтнитѣ доставки.

Отъ хвърчащитѣ дългове, които сж се образували прѣзъ врѣме на двѣтъ войни, азъ само за свѣдѣние цитирамъ сумата 75 милиона лева, дължима на Banque de Paris et des Pays Bas съ 30 милиони лихва, които правятъ всичко 105 милиони; на Banque d'Escompte и пр. въ Петроградъ 27 милиони лева, двата аванса на Disconto-Gesellschaft 270 милиона лева.

Тукъ е мѣстото да кажа нѣколко думи за аванситѣ, които ни даваха бившитѣ наши съюзници и отъ които получихме сумата 1.350.000.000 л. Тия аванси българското правителство прѣотстъпи на Народната банка; Народната банка отъ своя страна ги вложи въ разни кредитни учрѣждения въ Берлинъ и Виена. Тѣй че фактически днесъ за днесъ ние въ България не разполагаме съ тѣзи аванси. Наврѣмето тѣ послужиха само да усилимъ наличността на Българската народна банка и по този начинъ да покриемъ банкнотната циркуляция, която се увеличи толкова много у насъ. При туй положение на нѣщата, фактътъ за аванситѣ не може да се откаже, но само дотолкова, доколкото България е въ положение да разполага дѣйствиелно съ сумитѣ, които останаха за смѣтка на Българската народна банка въ Виена и въ Берлинъ. Понеже тѣзи суми не сж понастоящемъ въ наши рѣцѣ, позволете ми да кажа, че при едно точно прѣглеждане на смѣткитѣ, установява се, че фактически ние дължимъ по-малко, отколкото бившитѣ наши съюзници намъ. Днесъ за днесъ за смѣтка на Българската народна банка въ разнитѣ берлински банки сж депозирани суми за 797.000.000 марки или крѣглю единъ милиардъ лева, а въ виенскитѣ банки — една сума отъ 165.000.000 крони или всичко 1.170.000.000 л. по паритетния курсъ. Ако се срѣмъ само на тѣзи цифри, излиза една разлика въ полза на Виена и на Берлинъ срѣмо насъ. Обаче въ сжщностъ, и понеже не разполагаме съ сумитѣ въ странство, важно за сега обстоятелство, че на Българската народна банка се дължатъ суми авансирани отъ нея за разни покупки, направени отъ централнитѣ държави въ България. Нашата Народна банка наврѣмето си е открила кредитъ прѣди всичко на Reichskassenscheineamt за суми въ размѣръ на повече отъ 400.000.000 л., отъ които сж използвани 379.000.000 л. и 60.000.000 л. други сж дадени на двѣ частни банки. Така че ако се спрете на този фактъ, ще излѣзе, че отъ авансовитѣ операции фактически не ние дължимъ — фактически казвамъ, защото днесъ за днесъ нѣмаме нарѣкна нищо — а по-скоро намъ има да дължатъ. Това положение на нѣщата влияе крайно неблагоприятно на курса на нашия левъ. Нашата валута днесъ е дѣйствиелно паднала много ниско — на солунското тържище левътъ е около 30 стотинки. Истина, ние имаме задължения къмъ Българската народна банка въ размѣръ на 840.000.000 л. и други 499.000.000 л. срѣщу съкровищни бонове, но всичкото това не би разклатило толкова издѣно нашата валута, ако не бѣше фактътъ на прѣкъсване на нашитѣ сношения съ централнитѣ държави, дѣто е покритието на нашата банковая циркуляция. Прочее, положението е слѣдующето: ако се допусне, че ние ще можемъ да разполагаме съ депото на нашата банка въ Виена и въ Берлинъ, въ такъвъ случай въпросътъ за нашата банкнотна циркуляция, безъ да бжде разрѣшенъ, ще се улесни значително въ разрѣшението си. Обаче за цѣлѣта ще трѣбва да се възстановятъ сношенията съ централна Европа. Фактитѣ сж тѣй, както ги излагамъ, т. е. ще трѣбва да се опитаме да използваме депото, което юридически е на разположение на Българската народна банка. Съ това валютниятъ въпросъ, естествено, не ще бжде окончателно разрѣшенъ, защото, както ви казахъ, банкнотната циркуляция надминава днесъ за днесъ 2.300.000.000 л. Но ако

банката може да разполага съ единъ стокъ отъ 1,170.000.000 л., за остатъка, тоестъ за половината бихме могли да придобънемъ къмъ едно изключително сръдство, къмъ единъ вътрѣшенъ доброволенъ или, най-сетнѣ, принудителенъ заемъ, защото българската държава въ очитѣ на българскитѣ данъкоплатци никога нѣма да бжде неоплатена и онѣзи, на които биха се дали държавни книжа, не би трѣбвало да се безпокоятъ за изплащането на лихвитѣ и погашенията на тѣзи книжа. Слѣдъ прокарване на бюджета, азъ ще сондирамъ г. г. народнитѣ прѣдставители по въпроса и ако и на тѣхъ се види възможна една подобна операция, можемъ въ течение още на тази сесия да прокараме и нѣкое съответно законоположение. Разбира се, тази мѣрка може да даде трайни резултати само при единъ нормаленъ търговски обмѣнъ, какъвто още нѣмаме, и при единъ уравновѣсенъ бюджетъ.

Г. г. народни прѣдставители! Както виждате, азъ много бързамъ, по много работи не смѣя да се спирамъ, защото твърдѣ далечъ биха ме отвлѣкли. Онуй, за което азъ взехъ думата, то е не да рисуваме розово картината на финансовото положение на България, па и не може човѣкъ да я рисува розово, даже и да иска. Азъ я нарисовахъ такава, каквато е, а тя е повече отъ тъмна, тя е картина, която ни най-малко не може да се нарече утѣшителна. Ние излизаме, отъ една война, която, тежка за всѣка една държава, е особено съсипателна за една държава като България съ примитивно хазайство, съ примитивни сръдства за производство. Достатъчно е да се спрете на въпроса за скѣпотиата и да констатираме, че ние, земеделска страна, купуваме хранителнитѣ произведения по скѣпо, отколкото другадъ, за да се убѣдите, че войната дѣйствително е внесла пълна пертурбация въ нашия стоиански животъ. Наистина, у насъ нѣма индустрия, за да плачемъ, че сега, слѣдъ спиране на войната и демобилизацията, не можемъ да дадемъ работа на нашитѣ работници. Безработицата сравнително у насъ е слаба, но загубитѣ за селското хазайство сѣ толкова чувствителни, щото едно примитивно хазайство като нашето, може да се каже, се намира въ сѣщата неволя, въ която е попадналъ стопанскитѣ животъ на по-напрѣднали държави. Ние изгубихме въ послѣдната война, споредъ смѣткитѣ отъ миналата година, около 110.000 убити, умрѣли и безслѣдно изчезнали. Като прибавимъ къмъ тѣхъ и ония, които загубихме въ първата война, ние ще достигнемъ, вѣнъ отъ инвалидитѣ, до една цифра, каквато, сравнително съ населението, не се срѣща въ нито една воюваща държава. За насъ това е ужасенъ ударъ, тъкмо защото нашето хазайство е примитивно, ние съ машини не работимъ, ние работимъ съ рѣцѣ, ние работимъ съ добитѣкъ. А добитѣкъ и той е пострадалъ въ значителна степенъ. Така че за нашето хазайство войната очевидно е изнурителна и съсипателна до край.

(Прѣдседателското мѣсто заема прѣдседателътъ)

За да си съставимъ една идея за тази пертурбация, която е внесена въ нашия животъ, азъ ви моля да се спрете на ръста на нашия бюджетъ. Въ 1912 г. нашиятъ бюджетъ е прѣдставенъ съ цифрата 190 милиони лева, а ако днесъ искаме да съставимъ единъ редовенъ бюджетъ, ние ще надхвърлимъ милиарда. Азъ питамъ: има ли примѣръ между воюващитѣ държави, където да се констатира такъвъ изумителенъ скокъ? Второ. Ние имаме прѣди войната единъ дългъ отъ 600 милиони лева крайгло — или по-точно 660 милиона. Днесъ нашиятъ дългъ съ движи около 10 милиарди лева. То е такъвъ колосаленъ скокъ, какъвто не ще намѣрите сѣщо така въ никоя страна, нито въ онази, която въ настоящата война е най-много пострадала. И най-сетнѣ, нека изтъкна, че споредъ вѣстницитѣ, Франция била жертвувала въ настоящата война 63% отъ стойността на нейното благосъстояние. За Англия тази жертва достигнала 30%. Е добръ, смѣтката е правена споредъ оцѣнката на богатствата прѣди войната. Ако вземемъ за база сѣщата оцѣнка за България, тогава ще излѣзе, че ние, съ единъ дългъ отъ 10 милиарда, сме похабили всичко, че ние сме пожертвували цѣлото си благосъстояние.

Г. Димитровъ: Много умна политика е водена.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдставители! Това сѣ цифритѣ, а азъ тѣхния езикъ държа. Мой дългъ, когато се рѣшаватъ сѣдбици на България, е да нарисувамъ картината, както тя въ сѣщностъ се прѣдставлява и бихъ желалъ това да се знае и тукъ, па да се знае и навѣнъ, за да се държи смѣтка за възможноститѣ. Въ настоящия моментъ дългътъ на финансовия министъръ спира тукъ. Когато събралитѣ се на свѣтовния аеропагъ въ Парижъ си кажатъ думата, тогава вече ще настѣпи моментъ за да дишимъ цѣръ на раната. Ще намѣримъ ли

такъвъ лѣкъ, то ще зависи отъ вердикта, който ще бжде издаденъ въ Парижъ. Азъ вѣрвамъ, че онѣзи, които сѣ повикани да издадатъ този вердиктъ на справедливостъ, ще прѣцѣнятъ безизходното положение, въ което се намира България, положение тѣй тежко, щото не знаемъ съ какви усилия и мѣрки ще бждемъ въ състояние да излѣземъ отъ него и да трѣгнемъ въ нормалния пътѣ.

Това е, г. г. народни прѣдставители, което искахъ да ви кажа. Въ сѣщностъ взехъ думата да подчертая тази само мисль. Не може да има никоя на мое мѣсто днесъ претенцията да разрѣшава крупни финансови въпроси. По тѣхъ иматъ думата други. Е добръ, нека се вслушатъ и въ нашия гласъ, защото de l'impossible nul n'est tenu, никоя не може да отговаря за невъзможността.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Александъръ Ботевъ.

А. Ботевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще взема за изходенъ пунктъ края на рѣчъта на г. финансовия министъръ. Той заяви прѣдъ насъ — а това е извѣстно и отъ по-рано — че и финансовото, и стопанското положение на страната, вслѣдствие на военнитѣ авантюри, инспирирани отъ Фердинанда и неговитѣ послушни оръдия, дѣйствително далечъ не само че не е розово или блѣстяще — както се изрази г. министърътъ на финанситѣ — но вдѣхва сериозни опасения. За всѣки единъ политикъ, безъ разлика на величина и на течение, което прѣдставлява, бждащето финансово положение и икономическо развитие на страната съставлява и ще съставлява въпросъ отъ първостепенно значение. Какъ да се справимъ съ този въпросъ, какъ ще можемъ да нагласимъ нашата финансова и стопанска политика, щото да получимъ доходи, за да балансираме извънредно натрупалитѣ се разходи — мисля, че тамъ е ключътъ на финансово-икономическата политика на всѣки единъ държавникъ. Но когато имаме прѣдъ видъ това, тежкото финансово положение, ние прѣди всичко трѣбва да не изпускатъ изъ прѣдъ видъ, че за разрѣшението на сложнитѣ проблеми, на задачитѣ сѣ много неизвѣстни, сѣ потрѣбни максимумъ усилия, сѣ потрѣбни рѣшителни мѣрки, които да ни докаратъ до реални резултати. Безъ това, смѣтамъ, не можемъ да направимъ ни крачка напредъ; всичко, какъвто вършимъ, ще бжде палиатива, която не може ни да никакви резултати.

Днешното правителство, изходяще отъ блока на шестъ партии, по стечение на събитията, по необходимостъ, дойде, за да ликвидира грознитѣ послѣдци отъ тази нечувана въ историята на свѣта и въ българската история военна катастрофа. Прѣдстоеше му да извърши реформи дълбоки, сериозни, реформи, които да дадатъ осѣзнателни резултати. Когато днесъ сме заставени да се изкажемъ върху бюджетопроекта на правителството, ние не можемъ да отминемъ, безъ да се произнесемъ за досега извършеното отъ днешното блоково правителство въ това отношение именно. Ще трѣбва да хвърлимъ единъ погледъ върху извършеното, да му дадемъ извѣстна прѣцѣнка и, споредъ силитѣ и разбиранията си, да посочимъ като какво по-друго би могло да се направи, за да имаме по-други резултати. Защото нека най-първо заявимъ, че ние, народнитѣ прѣдставители, които крѣпимъ блоковото правителство, далечъ не сме доволни отъ досегашната негова политика въ всички направления. Днешното правителство, въ лицето на министра на финанситѣ, търси, заставено е да търси, поради голѣмитѣ нужди, нови източници за сръдства, съ които да балансира своя бюджетъ. Да, заставено е, но дали днешното правителство е успѣло да налучка истинския пътъ, дали е успѣло да вземе въ рѣжката си нишката, която е доволно замотана, и да слѣдва по-нататъкъ въ това направление? На този въпросъ азъ поне не мога да отговоря положително; напротивъ, ще кажа, че днешното блоково правителство, въ лицето на министра на финанситѣ, съвсѣмъ още не е намѣрило този пътъ, който може да му даде резултати. Наистина, ще каже днешното правителство: „Ами законътъ за данѣка върху печалбитѣ не е ли единъ сериозенъ източникъ, източникъ, който дава гаранции?“ Може-би, г. г. народни прѣдставители, но твърдѣ песимисти сме, за да смѣтаме, прѣди да сме видѣли резултатитѣ отъ неговото приложение, че този законъ може да даде това, което се очаква не, но частъ отъ това, което се очаква. Защото, г-да, видно е, че доволно много врѣме се изгуби не само отъ днешното правителство, но и отъ бившето либерално правителство, за да могатъ всичкитѣ спекуланти, които натрупаха голѣми богатства, да ги прикриятъ, за да не може да се намѣри слѣда и за да не могатъ да бждатъ обложени. Все-

възможни машинации, шмекерии финансови сж извършени и се вършат, за да се укрятъ спечеленитъ богатства, за да не попаднатъ подъ законно облагане. Азъ поне съмъ голѣмъ песимистъ, че този изворъ може да ни даде нѣщо по-осъзнателно. Ние виждаме да има законопроектъ за конфискация на незаконно придобититъ богатства. Г. г. народни прѣдставители! Азъ питамъ: кои ли придобити богатства сж незаконни?

Х. Кабакчиевъ: Кои сж законни? Кои сж придобити законно?

А. Ботевъ: Обратното. То е вашъ начинъ на разсмѣждане, г-да. — Много малка частъ отъ богатствата могатъ да се считатъ за незаконни, а всички богатства, 99% се считатъ законни, съгласно съществуващитъ въ страната ни закони. Какво ще облагаме тогава, какво ще конфискуваме? Ще конфискуваме само 1%.

А. Цанковъ: Въ законопроекта е казано кое се смѣта незаконно. Вие не сте го чели!

А. Ботевъ: Законопроектътъ е прѣдъ насъ, г. Цанковъ.

А. Цанковъ: Вие противъ този ли законопроектъ сте?

А. Ботевъ: Моля Ви се, чакайте да се изкажа. — Ако мѣрката да се придобиятъ по-голѣми срѣдства за държавата бѣше сериозна, законопроектътъ трѣбваше да носи друго име поне: законъ за конфискация на богатствата, изобщо, надъ извѣстна норма.

Х. х. Димитровъ: Съ изключение на земеделѣцитъ.

А. Ботевъ: Позволете ни, г-да, да имаме едно мнѣние, което можемъ да изкажемъ тукъ. Нѣма защо да ви прави впечатление, че това е една ересь. Азъ за себе си поне, безъ да ангажирамъ нѣкого, съмъ на мнѣние, че такъвъ единъ законъ трѣбва да се внесе отъ което и да е правителство, което ще дойде или което е дошло подиръ тази война: законъ за конфискация на богатствата.

Д-ръ Б. Вазовъ: Вие не говорите ли отъ името на групата?

А. Ботевъ: Азъ говоря отъ името на групата.

Д-ръ Б. Вазовъ: Кажете да се знае.

А. Ботевъ: Какви богатства, какви размѣри богатства да бждатъ конфискувани въ полза на държавата, това е другъ въпросъ; това сж подробности, които послѣ ще се изработятъ. (Глъчка) Г. г. народни прѣдставители! Азъ не знамъ кому се харесвамъ и кому не. За мене това не е важно. Азъ изпълнявамъ единъ дългъ на народенъ прѣдставителъ съ претенции да прѣдставявамъ нѣчки интереси. Дали азъ се харесвамъ на хората отъ крайната лѣвица или на когото и да е, то е безразлично. Може-би на нѣкого да не се харесвамъ, но азъ смѣтамъ, че ще се харесамъ на грамадното болшинство отъ работящия български народъ. За мене това е важно.

Г. г. народни прѣдставители! Слѣдъ това вече, слѣдъ този източникъ, който азъ смѣтамъ за най-сигуренъ...

Х. Славейковъ: Земитъ, и тѣ трѣбва да се взематъ.

А. Ботевъ: То е другъ въпросъ, г. Славейковъ, дали трѣбва да се взематъ или не.

Х. Славейковъ: И то е богатство.

А. Ботевъ: Този източникъ за конфискация на богатствата, изобщо казано, ще бжде, по моето разбиране, най-сигурниятъ източникъ. По-нататкъ вече ние можемъ да отидемъ и да възприемемъ една справедлива облагателна данъчна система. Извѣстно ви е коя е тя — прогресивно-подоходното облагане.

Д-ръ Б. Вазовъ: Ама като вземешъ богатствата, какво ще облагашъ? Като нѣма да има капиталъ и доходъ, какъвъ прогресивно-подоходенъ данъкъ ще наложишъ?

А. Ботевъ: Не ме заставяйте да Ви отговарямъ на този въпросъ, г. Борисъ Вазовъ, защото таблицитъ на прогресивно-подоходното облагане могатъ да бждатъ наредени по такъвъ начинъ, щото да се иззематъ богатствата.

Д-ръ Б. Вазовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ прогресивно-подоходния данъкъ, но противъ Вашитъ идеи могатъ да се направятъ много възражения, защото слѣдъ конфискацията на капитала никакъвъ прогресивно-подоходенъ данъкъ не можете да вземете. Вѣтъра ще облагатъ! На това се смѣха тамъ тѣснитъ социалисти и азъ се обадихъ. Има едно голѣмо противорѣчие.

А. Ботевъ: Г-да! Системата на прогресивно-подоходното облагане е вече довольно проагитирана всрѣдъ широкитъ народни маси, тя е вече довольно усвоена. Всѣки отъ васъ, който се интересува, да отиде всрѣдъ населението и да го пита, какъвъ начинъ на облагане иска, ще му каже прогресивно-подоходенъ начинъ. И всѣки отъ васъ, който чете вѣстниците на по-лѣвитъ или лѣвитъ партии у насъ, ще види маса резолюции, идеи отъ срѣдата на широкитъ работни маси, особено на земеделѣското население, което иска прогресивно-подоходното облагане. Днешното правителство, както и народното прѣдставителство, върху което се крѣпи, не може и не бива да не се вслуша въ този неговъ гласъ. Извиненията, които се подхвърлятъ, че не било врѣме, че сме прѣживѣвали трудни врѣмена, смутни врѣмена, сж извинения съвсѣмъ несъстоятелни. Това сж извиненията на оная жена, която казва, че тази сутринъ е студено, слѣдъ обѣдъ — горещо, другиденъ не знамъ какво, и неспрана ходи. Правителството, което желае да върши сериозна работа, за него нѣма никакви извинения и за него нѣма никаква прошка, че не е могло да се справи съ единъ въпросъ, достатъчно уясненъ и възприетъ вече въ подробности отъ широката народна маса. Прогресивно-подоходното облагане, доколкото зная, макаръ и неписано така ясно, е въ платформата на днешния кабинетъ. Доколкото зная, при прѣговарянето относително съставянето на блоковото правителство е имало дума, че прогресивно-подоходното облагане ще бжде веднага почнато да се работи и да се прокара по възможностъ по-скоро.

Д-ръ Б. Вазовъ: Въ бѣдащата Камара, въ скоро врѣме.

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Какво видѣхмие, какви източници на доходъ ни прѣдставя днешното правителство чрѣзъ своя финансовъ министъръ? То ни поднася не редовенъ бюджетъ, а 6/12, то ни поднася бюджетъ-законъ безъ никакви мотиви, безъ никакъвъ подпистъ, бюджетъ-законъ, който съдържа въ себе си цѣло законодателство. Тукъ се измѣняватъ десетина закони, допѣлватъ се закони...

Г. Димитровъ: (Възражава нѣщо)

А. Ботевъ: Азъ ще Ви кажа, г. Димитровъ, безъ да ме подсѣщате.

Г. Димитровъ: Въ Министерския съвѣтъ вашитъ министри го гласуваха.

А. Ботевъ: Тукъ се допѣлватъ нѣкои закони, безъ да се даде възможностъ на Народното събрание да се изкаже по тѣхъ поотдѣлно. Мисля, че въ това отношение законопроектътъ на правителството днесъ е съвсѣмъ несвършенъ. Той е — да не кажа голѣма дума — „както да е“. Той е единъ сборникъ отъ законопроекти, частъ отъ начало, частъ отъ края, една объркана каша, тъй да се каже, въ объркването на която сж взели участие и нашитъ министри.

Нѣкой отъ либералнитъ групи: А-а-а! (Ржкоплѣскане)

А. Ботевъ: Да, да, да, безъ да ме подсѣщате, азъ туй ще го кажа.

Г. Димитровъ: Значи, вашитъ министри одобриха тази каша въ Министерския съвѣтъ, която Вие критикувате?

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Голѣми, огромни данъчни тежести се стоварватъ върху гърбоветъ особено на земеделѣското население, посредствомъ този законопроектъ. Отъ една страна съществува цензурата на печата, отъ друга страна военно положение, което не позволява на българскитъ граждани свободно да изкажатъ своето мнѣние, и отъ трета страна правителството тъй набързо, ненадѣйно изработва този проектъ и го внася за гласуване отъ насъ. Мисля, че това негово дѣло не може да не получи нашето порицание. Ние не можемъ да не порицаемъ и нашитъ трима министри въ кабинета, ...

Г. Димитровъ: А-а-а, и тѣхъ порицавате! Много интересна политика!

А. Ботевъ: Да. — ... че тѣй еп грот сж се съгласили съ единъ такъвъ проектъ, който прѣди всичко слага най-големъ тежести на гърба на огромното работно, производелно земеделско състояние.

И. Януловъ: Зарадъ туй ги порицавате.

Г. Димитровъ: (Къмъ А. Ботевъ) Тогава кого прѣдставяватъ въ правителството вашитѣ министри, щомъ вашата група ги порицава?

А. Ботевъ: Г. Димитровъ! Хиляди пѣти да го кажете, все е туй, сѣ е безполезно; азъ казахъ това, което трѣбва, и свършена работа. Ако искате повече да казвате туй, вземете барабанъ и тръгнете изъ софийскитѣ улици да го разправяте.

Г. Димитровъ: Ние искаме да бждете на чисто — това искаме ние да знаемъ. Какво играете на вѣже — и тукъ, и тамъ?

Недѣлко Атанасовъ: Г. Димитровъ! Запишете се, ако искате да говорите, а недѣйте прѣкъсва.

Д-ръ Б. Вазовъ: (Къмъ Г. Димитровъ) Прави му честъ, че е свободенъ въ своитѣ критики.

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Извѣстно е на всички, че Земледѣлскитѣ народенъ съюзъ въ своя уставъ прѣдлага за данъчна система прогресивно-подоходния данъкъ и махване на косвенитѣ данѣци върху прѣдметитѣ отъ първа необходимостъ. Това е основата, върху която ние можемъ и трѣбва да градимъ по-нататѣкъ.

Х. И. Поповъ: Тази забѣлѣжка да се запомни: „Върху прѣдметитѣ отъ първа необходимостъ“; това е голѣмъ успѣхъ на земеделцитѣ вече.

А. Ботевъ: За насъ поне по-другъ начинъ на данъчно законодателствуване сега засега още не е начертанъ. Това е, което ни е начерталъ конгресътъ; по него ще вървимъ и о него ще се придържаме. Но ние виждаме, че тукъ има едно изкривяване отъ този пѣтъ, което изкривяване, обаче, не е непоправимо. Ние прѣдупрѣждаваме и налитѣ министри отъ кабинета, и цѣлия кабинетъ, че не можемъ на никаква цѣна да се съгласимъ тѣй безогледно, бързо, тайно да гласуваме за едни данъчни тежести, които прѣди всичко ще легнатъ върху гърба на производителното земеделско състояние, безъ разлика на дребно, сръдно и едро състояние.

Г. г. народни прѣдставители! Ако увеличението на поземелния данъкъ въ двоенъ размѣръ, както се прѣдлага, ако увеличението на беглика въ двоенъ размѣръ, ...

Н. Атанасовъ: Въ троенъ размѣръ и дори въ петоренъ.

А. Ботевъ: Да, въ троенъ размѣръ. — ... ако увеличението на данъка върху сградитѣ, ако увеличението на данъка върху имотитѣ, придобити по безвъзмезденъ начинъ се знаеше малко по-прѣди отъ будното работно земеделско състояние, ние щѣхме да имаме купъ резолюции, съ които то щѣше да осѣди и правителството, и народното прѣдставителство.

К. Сидеревъ: И Стамболийски ли?

А. Ботевъ: Но този законопроектъ се внася набързо, тѣ нѣматъ възможностъ още да го знаятъ или, ако сж го узнали прѣди два-три дена, нѣматъ възможностъ да взематъ становище по него.

К. Сидеревъ: Министритѣ на този народъ сж солидарни съ законопроекта.

А. Ботевъ: Азъ Ви казахъ, г. Сидеревъ, нѣма за какво да ме лияте трети пѣтъ.

Г. Димитровъ: Трѣбва да ни кажете, тѣ съ васъ ли сж или съ правителството.

Недѣлко Атанасовъ: Ще разрѣшимъ и този въпросъ, г. Димитровъ; или съ насъ, или съ правителството, или съ народа, или съ правителството.

Г. Димитровъ: Това сж политически маски, смѣкнете ги.

Недѣлко Атанасовъ: Ще ги смѣкнемъ, бждете спокойни, но, на всѣки случай, на васъ пѣтъ нѣма да дадемъ; това да ви е извѣстно.

Г. Димитровъ: Смѣкнете маскитѣ, открийте си лицата.

Недѣлко Атанасовъ: Съ насъ ще се разправяте, а не съ тѣхъ.

Г. Димитровъ: Виждамъ какъ се разправяте, какъ играете двулична роля — и тукъ, и тамъ. Виждамъ ви васъ, герои голѣми.

Недѣлко Атанасовъ: Видѣхме и вие какви герои сте.

Г. Димитровъ: Дезавуирахте своитѣ хора въ Радомиръ, а сега ги възхвалявате.

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ви казахъ, че ако увеличението на поземелния данъкъ тѣй, топтанъ, безъ разлика на състояние, както е прѣдложено и ако увеличението на другитѣ данѣци бѣше извѣстно на сдруженото земеделство, ние щѣхме да имаме купъ протести. Но фактътъ, че ние имаме купъ протести и купъ резолюции, съ които се иска прогресивно-подоходниятъ данъкъ, показва, че друга система, освѣнъ прогресивно-подоходния данъкъ, е противна на земеделскитѣ интереси.

Какви увеличения се прѣдлагатъ? Споредъ проекта, прѣдлага се увеличение на процентитѣ на данъка върху дохода. Това увеличение на процентитѣ е за насъ приемливо и ние ще гласуваме за него. Но ние ще искаме тѣзи проценти да бждатъ за по-голѣмитѣ доходи още по-голѣми. Така, напр., въ проекта четемъ: (Чете) „За доходи до 2400 л. — 2%; за доходи до 5400 л. — 3%; за доходи до 12000 л. — 5%“. Ние ще искаме вече за доходитѣ — поимѣрно, то ще бжде работа на комисията — отъ 12000 лева нагорѣ не увеличение на процента съ едно, но увеличение съ двѣ; ще искаме намѣсто отъ 5 на 6, да се увеличи отъ 5 на 7, отъ 7 на 9 и т. н., за да достигнемъ до единъ процентъ отъ 20% за най-голѣмитѣ доходи, каквито сжществуватъ.

Другото увеличение, което се прѣдлага, е по закона за данъкъ върху сградитѣ. И тамъ се иска увеличение на $\frac{4}{100}$ за сградитѣ съ стойностъ до 3000 лева. Но, г. г. народни прѣдставители, такова едно топтанъ увеличение ние не можемъ да приемемъ. Ние не можемъ да приемаме да се обложатъ съ 4% една сграда паянтова, съ гнили подпори, сграда, въ която живѣятъ обикновено бѣдни сѣмейства. Ние не можемъ да се съгласимъ да се увеличи данъктъ върху сградитѣ, които не прѣдставляватъ стойностъ, или които прѣдставляватъ врѣмenna стойностъ, които сж по-скоро едни колиби, едни слаби жилища съ изгнили диреци и греди, каквито сж повечето жилища на земеделцитѣ и на работническитѣ сѣмейства, а ще искаме увеличение на данъка за онѣзи масивни, трайни жилища, които иматъ стойностъ.

Н. Апостоловъ: То е 4 на хиляда, г. Ботевъ, а не на сто.

А. Ботевъ: Разбирамъ това. Ние ще се съгласимъ на едно увеличение, но, както ви казахъ, само въ такъвъ случай. Ние не можемъ да се съгласимъ за увеличението на данъка не, но можемъ да искаме свършеното оставяне безъ данъкъ слабитѣ сгради.

Бегликтъ се увеличава въ троенъ размѣръ. По-рано, както знаете, бегликтъ бѣше...

Никола Атанасовъ: Поправете се, г. Ботевъ, бегликтъ се увеличава въ петоренъ размѣръ, понеже се увеличава отъ 40 стотинки на 2 лева.

А. Ботевъ: Да, отъ 40 стотинки на 2 лева. — По-рано ние прѣглѣтнахме едно хапче: увеличиха беглика на единъ левъ, двойно, а сега се увеличава на 2 лева на овца и 3 лева на коза. Можемъ да приемемъ едно увеличение, при условие, обаче, увеличението на беглика да засегне само онѣзи стопани, които иматъ повече овце. Примѣрно: можемъ да искаме, които иматъ надъ 50, надъ 100, надъ 200 и т. н. Не можемъ да се съгласимъ да се увеличи бегликтъ на овцитѣ и козитѣ на онѣзи земеделски сѣмейства, които иматъ 2, 3, 5, 10 овце; това ще бжде единъ грабежъ, това ще бжде едно смужало, което ще смучи соковетъ, нужни за живота на тѣзи бѣдни сѣмейства, които притежаватъ малобройни овце.

По-нататък, въ същия чл. 8 се прѣдвижда едно увеличение въ двоенъ размѣръ на поземелния данѣкъ. Г. г. народни прѣдставители! Азъ говорихъ вече общо, ще говоря малко и по-подробно. Азъ казахъ, че ние сме противъ туй топтанджийско увеличение въ двоенъ размѣръ на поземелния налогъ, но можемъ да се съгласимъ въ комисията, щото увеличението на поземелния налогъ въ двоенъ размѣръ да бѣде само въ случаитѣ при едритѣ земеделѣски стопанства съ огледъ на членоветѣ на сѣмействата, които иматъ стопанствата. Защото, г. г. народни прѣдставители, може да има стопанство отъ 100 декари на едно 3-членно сѣмейство, може да има стопанство отъ 500 декари на едно 25-членно сѣмейство, каквито има въ България. Съ огледъ на членоветѣ на сѣмейството, което притежава този имотъ, ние можемъ да се съгласимъ съ едно увеличение на данѣка, но само, повтарямъ, върху едритѣ земеделѣски стопанства, въ никой случай, обаче, върху дребнитѣ и срѣднитѣ.

Нѣкой отъ групата на либералитѣ: Тѣхъ ще изключимъ.

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато тукъ г. министърътъ на финанситѣ ни загатна тѣй мимоходомъ, за какво е прѣвидѣлъ увеличението на поземелния данѣкъ, той каза — единствениятъ мотивъ, който азъ чухъ — че доходитѣ на земеделѣцитѣ били увеличени. Да, туй е вѣрно, но г. министърътъ на финанситѣ трѣбваше веднага да каже, че и разходитѣ на земеделѣцитѣ сѣ увеличили...

Никола Атанасовъ: То не е вѣрно, споредъ него.

А. Ботевъ: ... повече, отколкото доходитѣ. Като се има прѣдъ видъ, че вслѣдствие на опустошителнитѣ войни, инвентарътъ живъ и мъртавъ, подвиженъ, на земеделѣскитѣ стопанства е увѣщѣлъ, е разпилѣлъ, е заболѣлъ, е осиротѣлъ и, за да могатъ тѣзи земеделѣлци да набавятъ този инвентаръ не, но и да го подобрятъ, за да модернизиратъ земеделѣското производство, ще имъ трѣбватъ по-големички капитали. Ако ние сега речемъ да увеличимъ данѣка на дребнитѣ и срѣдни земеделѣлци, това значи не да туримъ една прѣграда по пътя на развитието не, но на живота, общо казано, на дребнитѣ и срѣдни земеделѣски стопанства. Въ никой случай не можемъ да се съгласимъ на единъ такъвъ налогъ. Ако г. министърътъ на финанситѣ и правителството желаятъ и иматъ нужда отъ по-големички източници, азъ вече посочихъ, кои могатъ да бѣдатъ тѣ; тѣ могатъ да знаятъ и други, могатъ да намѣрятъ и други, нека съ тѣзи източници покриятъ голѣмитѣ разходи.

Г. г. народни прѣдставители! При този случай азъ не мога да мина мълкомъ разходитѣ, които се прѣдвиждатъ въ този законопроектъ. Наистина и ние не отказваме, че вслѣдствие скѣпостията, животътъ на всички съсловия е извънредно посѣпнѣлъ. Но тѣй, както се прѣдвижда и по-рано се прѣдвиждаше добавъчното възнаграждение и увеличенията, безъ огледъ на състоянието, пакъ не е една разумна финансова политика. Споредъ закона, и сѣмейството на чиновника и служащия богатъ, който разполага съ здание на 3—4—7 етажи, който получава ренти, който има акции и облигации и т. н. и на този чиновникъ, само защото е чиновникъ, безразлично дали той е богатъ, и на него се дава голѣмъ процентъ увеличение. Би трѣбвало въ това отношение бюджетарната комисия да се заинтересува и да прокара известни разграничения, за да могатъ да се съкратятъ разходитѣ, или ако остатъкътъ отъ икономисанитѣ по този начинъ суми не искатъ да ги минатъ въ прихода, то нека увеличатъ заплатитѣ на дребнитѣ служащи, съ което ще внесете едно успокоение.

(Прѣседателското мѣсто заема отново подпрѣседателятъ д-ръ И. Момчиловъ)

Г. г. народни прѣдставители! Досежно пенситѣ на чиновницитѣ по гражданското и военното вѣдомства, и тамъ ще трѣбва да се направи една коренна промѣна. По нашето дълбоко разбиране, пенсии на военни и граждански чиновници и служащи, които иматъ материално състояние — а такива има много — не само че не трѣбва да имъ се даватъ за бѣдаще, но трѣбва веднага да имъ се отнематъ въ полза на държавната хазна; напротивъ, ние виждаме сега и споредъ този проектъ тѣхнитѣ пенсии да се увеличаватъ, а съ това се увеличава разходътъ. Разходътъ, обаче, тежеститѣ се хвърлятъ на широкитѣ народни работящи и производителни маси, каквото е, прѣди всичко, земеделѣското съсловие.

Военно-инвалиднитѣ пенсии така сѣщо се даватъ по този законопроектъ безогледно. И тамъ може да се направи нѣщо, за да се даде на онѣзи, които иматъ по-малко, повече, за да почувствуватъ, че въ тая държава има

правда, а да се намали на онѣзи, които иматъ доходи, които иматъ даже голѣми доходи.

Никола Атанасовъ: А, споредъ закона, е обратното.

А. Ботевъ: Тукъ се прѣдвижда увеличение на инвалиднитѣ пенсии на портопей-юнкеритѣ, на подпоручицитѣ, поручицитѣ и т. н. 50%, обаче, на долнитѣ чинове, военни инвалиди, отъ II и III категория, на които пенситѣ сѣ много по-долни и които иматъ сѣщитѣ нужди, каквито иматъ и офицеритѣ, за тѣхъ нищо не се казва: каточели единитѣ ще трѣбва да живѣятъ по-другояче, другитѣ пъкъ каточели ще могатъ да живѣятъ и съ нѣкаква трѣва. Врѣме е вече нашето законодателство да се насочи въ такъвъ пътъ, че да не копаемъ различия между долни и горни чинове, между отдѣлни съсловия, между селяни и граждани и т. н. Насъ, земеделѣцитѣ, обвиняватъ, че сме копаели пропаститѣ, че сме дѣлили селянитѣ отъ гражданитѣ, че сме ненавиждали градското население. Не, съвсѣмъ нестойтелно: никога това не сме правили, не можемъ да го правимъ, защото и градското население е потъ отъ потъта и кръвъ отъ кръвта на селското население, но правителството съ своитѣ закони и Дирекцията на прѣхраната, особено съ своитѣ неправилни разпоредби, съ своитѣ несправедливи разпоредби е, която е изкопала доволно дълбока пропасть между градското и селското население, която пропасть, за жалостъ, сѣществува и която пропасть, за жалостъ, дирекцията и правителството не взематъ сериозни мѣрки, за да може да се изравни.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ ви казахъ още отначало, че новитѣ нужди, създадени отъ войната, изискватъ нови срдства, радикални, които ще трѣбва да ни дадатъ видими резултати. Въ бюджетопроекта, обаче, който ни се поднася, ние не виждаме такива радикални мѣрки, за да можемъ да се надѣваме, че могатъ да ни дадатъ срдства за постигане на извѣстни цѣли. Дѣйствително, не можемъ да откажемъ, че и условията не толкова благоприятствуватъ, но срѣжността на извѣстно правителство се състои въ туй именно, да прѣдолѣе всички условия и да може да извърши нѣщо по-чувствително, нѣщо по-народополезно. Азъ не мога да изпусна изъ прѣдъ видъ, че и законодателниятъ апаратъ, днешната Камера, която е избрана още въ началото на 1914 г., въ своето грамадно болшинство е свѣршено негодна за нѣкаква творческа свѣрвменна работа. Съ нищо не може да се оправдае нейното задържане повече. Новитѣ нужди не търпятъ формули. Ако не се даде отиди на напрегнатата и сгъстена пара въ парния котелъ чрѣзъ нѣкакъвъ кранъ, тя може да прѣсне този котелъ. Неэффекисни сѣ бруталнитѣ срдства, съ които си служи властятъ за потушаване народнитѣ вълнения, които сѣ послѣдствие отъ тежкото положение, отъ тежката вѣтрѣшна криза. Ние не можемъ да бѣдемъ съгласни съ репресиитѣ, отъ жадѣто и да идатъ тѣ. Ние мислимъ, че най-добъръ се дѣйствува съ радикални мѣрки. Ние мислимъ, че е врѣме — даже закѣсѣли сме — щото да се даде единъ отдушникъ на това накупѣло негодувание, на този наситенъ съ пара котелъ, да се даде възможностъ на народната воля да се прояви по единъ легаленъ пътъ. А проявата на народната воля по легаленъ пътъ, това значи, да се даде възможностъ на българския народъ въ едни общински избори, въ едни избори за окръжни свѣтници и въ едни законодателни избори да посочи своитѣ пълномощници при днешното врѣме, при днешнитѣ условия и съгласно днешнитѣ нужди. Само тия негови пълномощници много по-добъръ отъ насъ, които го прѣдставляваме днесъ, ще могатъ да се справятъ съ всичкитѣ възникнали нужди, ще могатъ да потърсятъ спасителенъ цѣръ за многобройнитѣ рани, които покриватъ земеделѣската и изобщо българската страна. Г. г. народни прѣдставители! Вие виждате това накупѣло народно негодувание, ние сме свидѣтели на манифестациитѣ, на противодѣйствиата на властятъ, на писанията въ вѣстницитѣ, макаръ че цензурата още не дава достатъчно свобода, ние сме свидѣтели на масата резолюции, които идатъ тукъ, ние сме свидѣтели на масата събрания, политически и икономически, които ставатъ долу въ народа. И когато ние сме свидѣтели на всичко това, което става, на това подземено, тѣй да кажа, бучение, на това дълбоко народно желание, ние не можемъ да не се съгласимъ, че трѣбва да се даде единъ свободенъ отдушникъ, трѣбва да се даде възможностъ на този народъ да издигне свободно своя гласъ, да изрази своята свободна воля по единъ легаленъ пътъ, за да може самъ чрѣзъ своитѣ прѣдставители да направи това, отъ което има нужда. Ако днешното блоково правителство и днешната Камера се виждатъ въ невъзможностъ да отговорятъ на нарълитѣ народни нужди, ако правителството на блока вижда, че нѣма достатъчна подкрѣпа въ днешната Камера, нека това правителство и тая Камера дадатъ — повтарямъ —

мѣсто за една проява на народната воля по легален път. Тая проява ще даде на България Камара и правителство, които ще може да се справят съ възникналитѣ нужди и тая идна Камара ще бѣде единъ изразъ на свободна проявена воля, едно условие, прѣди всичко, необходимо, за да имаме едно истинско Народно събрание и едно истинско правителство, излѣзло отъ туй Народно събрание.

Прочее, г. г. народни прѣдставители, азъ ви казахъ нашата дума по този бюджетопроектъ. Азъ говорихъ безъ огледъ дали ще се хареша томува или ономува, азъ говорихъ, като имахъ прѣдъ видъ само това, което желае народътъ. И правителството, държейки на това, не може и не бива повече да продължава да игнорира този народенъ гласъ, тая народна воля. Народната воля е, прѣдъ която ние всички трѣбва да се прѣклонимъ. (Ржкоплѣскане отъ нѣкои прѣдставители отъ земледѣлската група)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Христо Кабакчиевъ.

Х. Кабакчиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Както експозето на г. министра на финанситѣ, така и отчетството на голѣма частъ отъ народнитѣ прѣдставители при това експозе показва малкия интересъ, който правителство и Камара отдаватъ на въпроса за бюджета. Въ сѣщностъ, г-да, ние и сега нѣмаме бюджетъ; имаме дванайсетинки отъ бюджета не отъ миналата, а отъ по-миналата година. И сега, слѣдъ като се свърши войната, правителството не се явява прѣдъ насъ съ една ясна и опрѣдѣлена финансова, икономическа и социална политика на държавата. Защото икономическата и социалната политика на държавата е въ тѣсна неразривна свръзка съ нейната финансова политика. И днесъ ние нѣмаме ясно прѣдставление нито за приходитѣ на държавата, нито пъкъ за нейнитѣ разходи. Очевидно е, г-да, че правителството не само не се е занимавало съ голѣмия въпросъ за реформиране на финансовата политика, но че то седи върху почвата на своитѣ прѣдшественици и се задоволява съ единъ кърпежъ.

Интересно е, г. г. народни прѣдставители, че слѣдъ експозето на г. финансовия министъръ се явява единъ прѣдставител отъ земледѣлската група да осъди политиката на правителството и да иска едно допитване до българския народъ, досѣжно тая политика. Това вече показва, колко политиката, която се защитава отъ експозето, е една политика несъстоятелна, една политика, която не отговаря на интереситѣ и волята на българския народъ.

Прѣди всичко, г. г. народни прѣдставители, проектътъ за 6/12 прѣдставлява отъ себе си, отъ гледището на законитѣ, отъ гледището на отчетността по бюджета, една особено, а именно, въ този проектъ се засѣгатъ и измѣняватъ повече отъ 18 сѣществующи закони, прѣди всичко финансови. Г. г. народни прѣдставители! Данѣци не могатъ да се създаватъ, нито да се измѣняватъ, безъ специални закони. Това е елементарно установено, както въ конституцията, така и въ закона за отчетността по бюджета. Е добръ, днешното правителство иска съ настоящия проектъ измѣненето на повече отъ 18 закони и, прѣди всичко, на финансови, на данѣчни закони. Тази практика, да се създаватъ нови данѣци чрѣзъ бюджета, биде въведена отъ прѣдшествующето правителство на Радославова и днесъ тя се продължава.

Х. И. Поповъ: Не е вѣрно, тя е още отъ демократитѣ съ закона за бюджета отъ 1909 г.

Х. Кабакчиевъ: Да, но тогава бѣше едно рѣдко спорадично явление; вие отидохте въ тази посока още подалеч, а днесъ г. Даневъ е загалилъ до шия въ това направление. Тази практика е неконституционна и непарламентарна; тя е въ пълно противорѣчие съ най-елементарнитѣ условия за правилно законодателстване. Какъ е възможно, г-да, съ единъ бюджетъ да се увеличаватъ редъ данѣци, да се облага българскиятъ народъ съ десетки и стотини милиони лева нови данѣци? На какво основание вие вършите това? Вие внасяте една пълна анархия, единъ пъленъ хаосъ въ финанситѣ на държавата. Вие, които претендирате за редъ, за законностъ, за поддържане авторитета на законитѣ, вие ги тъпчите и ги тъпчите тукъ официално, открито, съ вашия основенъ законъ, съ бюджета. Това показва, че вие нѣмате никаква перспектива отпрѣдъ си и за най-близкото бъдаще. Вие нѣмате сръдства, вие нѣмате източници и политиката, която вие слѣдвате, не ви дава възможностъ да свържете двата края на бюджета и затова вие оперирате по единъ произволенъ начинъ.

Съ проекта за бюджета се иска увеличението почти на всички косвени данѣци: на вносни и износни мита, на акцизи — изобщо на всички косвени данѣци.

Т. Лукановъ: 18 закони се измѣняватъ.

Х. Кабакчиевъ: По този начинъ, г. г. народни прѣдставители, слѣдъ като настоящето правителство въ краткото си сѣществуване сполучи да прокара редъ закони за увеличения на косвенитѣ данѣци, увеличения, отъ които то очаква единъ приходъ отъ 300—400 милиони въ годината, сега съ бюджета, въ неговата приходна частъ, то отново се обръща къмъ косвенитѣ данѣци, отново иска облагането на прѣдметитѣ отъ първа необходимостъ, отново иска облагането на работнитѣ, на трудящитѣ се маси, за да намѣри нужнитѣ сръдства за издържането на държавата.

Т. Петровъ: И то въ врѣме на чудовишна скжпотия.

Х. Кабакчиевъ: Отъ друга страна, г. г. народни прѣдставители, бюджетътъ, който хвърля една нова огромна тежестъ върху плѣщитѣ на българския народъ, какво дава на този народъ: създава ли той нѣкакви нови институти, нѣкои социални реформи, които да облекчатъ настоящето положение? Дава ли той поне на държавнитѣ служаци, на работницитѣ, на чиновницитѣ, на ония, които на плѣщитѣ си изнасятъ тежестта на държавата, на нейното функциониране, едно задоволително възнаграждение? Нито едно, нито другото. Вие ще намѣрите въ бюджета повгаряне на старитѣ разходни пера, т. е. сѣщата вътрѣшна социална и държавна политика. Никакви нови институти за облекчение участъта на маситѣ, никакви реформи — за това нѣма нито стотинка прѣдвидена въ този бюджетъ. А за държавнитѣ служаци се подхвърля една троха, едно увеличение съ 20% върху сѣществующитѣ заплати и даденитѣ вече възнаграждения. Г. г. народни прѣдставители! Съ това подаяние вие не можете по никой начинъ да потушите растящото недоволство на държавнитѣ служаци. Това недоволство не произхожда отъ подстрѣкателства, както вие, въ своето безсилie, го обяснявате; то произхожда отъ растящата скжпотия, отъ невъзможността на държавния служител и работникъ да прѣживѣе съ това, което получава днесъ. Какво прѣдставляватъ вашитѣ 20% върху заплатата на единъ дребенъ и дори сръденъ държавенъ служащъ, който получава нѣкакви си 100—150 или 200—300 л. въ това врѣме, когато скжпотията на най-необходимитѣ прѣдмети отъ примирieto насамъ се е увеличила 2—3—4 пѣти, значи не съ 20%, ами съ 200 и 400%? Правите ли вие едно сѣществено облекчение на държавния служител, на държавния работникъ, като му подхвърляте тази троха отъ държавната трапеца? Вие искате просто да ги залъжете. Отъ друга страна, съвършено несправедливъ е принципътъ за пропорционалното увеличение на заплатата и допълнителното възнаграждение по 20%, защото излиза, че вие ще дадете толкова по-голѣмо увеличение на заплатата на държавния служител, колкото по-голѣма заплата получава той, т. е. на най-нуждающитѣ се вие ще дадете днесъ най-малко увеличение, а на сравнително най-малко нуждающитѣ се държавни служаци вие ще дадете най-голѣмо увеличение. Вие, правителството на лѣвитѣ, се спрѣхте въ това отношение на едно начало, още по-лошо, много по-лошо отъ това, на което се спрѣ прѣдшествующето и по-прѣдшествующето правителство, което малко-много взе прѣдъ видъ положението на държавнитѣ служаци и сравнително, казвамъ, даде пропорционално по-голѣмо увеличение на заплатитѣ на низшитѣ и сръднитѣ, отколкото на най-висшитѣ. Отъ какви съображения на справедливостъ вие, лѣвичаритѣ, сте се ръководили, като сте се спрѣли на това общо, шаблонно увеличение отъ 20%? И тукъ вие давате едно доказателство за кжсогледство, едно доказателство за отсъствие на всѣкаква справедливостъ при задоволяване нуждитѣ на работнитѣ и трудящитѣ се слоеве отъ народа. (Скарване между К. Сидеровъ и Т. Лукановъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни) Моля ви се, г-да, оставете оратора да говори.

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Днескашното правителство, правителството на лѣвитѣ, дойде на властъ съ широки обѣщания. Обѣщава се, г. г. народни прѣдставители, въ декларацията на днешното правителство реформиране на данѣчната система. Съ такива обѣщания ни хранятъ тукъ отъ много години наредъ. Още г. Тончевъ въ правителството на Радославова въ едно отъ своитѣ експозета говори за прогресивния данѣкъ върху приходитѣ и капиталитѣ. Обаче той намираще, че този данѣкъ изисква много обширни изучавания, и 5 години не бѣха

достатъчни на г. Тончева, за да изучи материята и да ни сезира съ единъ законопроектъ за прогресивното облагане на приходитѣ, на капиталитѣ и на имотитѣ. Сжщата декларация ни направи и неговиятъ наследникъ г. Липчевъ. И той не намѣри врѣме да изучи закона за прогресивното облагане. Най-послѣ, дойде правителството на лѣвитѣ. И то въ туй отношение продължава стария изтъпканъ пѣтъ. То ни сезира съ косвени данѣци, единъ слѣдъ други, въ продължение на нѣколко мѣсеци. И тукъ, въ самия бюджетъ, има повече отъ 18 измѣнения и увеличения на косвенитѣ данѣци. Но това правителство не намѣри врѣме да ни сезира съ единъ законопроектъ за облагане на приходитѣ отъ капиталитѣ и на имотитѣ.

Г. г. народни прѣдставители! Вашиятъ законъ, който вие приехте, за облагане на печалбитѣ отъ войната, е въ сжщность една палиатива, отъ която ние очакваме да видимъ какво ще излѣзе. Ако вие имате сериозно намѣрение да засегнете българската буржоазия, нейнитѣ коласални печалби отъ войната, да засегнете голѣмитѣ имоти и да добиете сериозни приходи за държавата, за социални прѣобразования, вие не можете да си играете съ палиативи, какъвто е и законътъ за облагането на печалбитѣ отъ войната, а трѣбва единъ основенъ законъ за облагане на приходитѣ и на капиталитѣ, единъ законъ, който би далъ много стотици милиони лева. Ако дѣйствително той цѣли да засегне печалбитѣ на капиталиститѣ, на търговцитѣ, на едритѣ землевладѣлци. Но такава основателна, сериозна данѣчна реформа вие нито ни прѣдлагате, нито мислите да прѣдлагате; вие бѣгате отъ нея. Правителството на лѣвитѣ бѣга отъ такава реформа, както бѣгаха всички негови прѣдшественици. Истина е, че напоследѣтъкъ се говори вече за законъ за конфискуване на незаконнитѣ печалби отъ войната, но интересно е, г-да, че вие ни сезирате съ бюджета, трѣди да ни сезирате съ този законъ за конфискация на незаконнитѣ печалби. Не бѣше ли по-правилно, щото трѣди всичко вие да прѣдставите на народното прѣдставителство законъ за конфискация на незаконнитѣ печалби, който, приетъ въ едни по-сериозни размѣри и приложенъ сериозно, би могълъ да даде извѣстни приходи и чакъ слѣдъ това, когато имаме прѣдъ видъ тѣзи приходи, да правимъ ние нашия бюджетъ? Защо вие не дадете отъ ваша страна нѣщо сериозно, а искате само срѣдства отъ Народното събрание? Вие избѣгвате да внесете по-напрѣдъ закона за конфискацията.

Н. Цановъ: Нали е внесень?

Х. Кабакчиевъ: Азъ заявявамъ, че ако вие не искате да се хвърли едно сериозно смѣнение върху намѣренията ви съ този законъ, би трѣбвало, щото трѣди внасянето на второ четене бюджета, додѣто той се изучи въ комисията, законътъ за конфискацията на незаконнитѣ печалби да мине прѣзъ Народното събрание, за да видимъ какво искате вие да добиете съ този законъ, защото вие тукъ измѣните всички фискални закони, вие търсите приходи и отъ тютюна, и отъ ракията, и отъ виното, и отъ вноснитѣ и износнитѣ мита, отъ всѣкъдѣ. Е добръ, като търсите по такъвъ начинъ приходи, понеже ги нѣмате, да видимъ отъ конфискацията на незаконнитѣ печалби не могатъ ли да се взематъ поне нѣколко стотини милиона лева, и то да се взематъ веднага, чрѣзъ едно рѣшително дѣйствие. Но струва ми се, г-да, че съ този законъ се прави само демагогия.

Х. Гендовичъ: По-добръ е да обявимъ анархия.

Х. Кабакчиевъ: И той е така аслж нагласень, за да може да бѣде инструментъ въ рѣцѣтъ на едно правителство, за да разиграва извѣстни свои противници и да прави демагогия. Ако искате да направите сериозенъ законъ, внесете го и трѣбва да го допълните съ нужнитѣ измѣнения, които ще се посочатъ отъ онѣзи групи, които трѣди всичко стоятъ върху гледището на защита интереситѣ на трудящитѣ се маси.

Когато се приема бюджетътъ на една държава, г. г. народни прѣдставители, трѣбва да се хвърли единъ погледъ върху финансовото състояние на държавата изобщо и върху икономическото положение на страната особено, защото финансовото положение на държавата е въ връзка съ икономическото положение на страната. Г. г. народни прѣдставители! Бюджетътъ, който ни се прѣдставя, е въ сжщность единъ фиктивенъ бюджетъ. Самиятъ министъръ на финанситѣ заяви, че уравниовсяването на бюджета е единъ идеалъ. Азъ ще правя: единъ идеалъ недостижимъ при днешната политика на г. Данева. Между това уравниовсяването на бюджета въ закона за отчетността на бюджета не е единъ идеалъ, а е едно елементарно

условие за всѣки бюджетъ. Вие прѣдлагате единъ бюджетъ въ сжщность неуравновѣсенъ, на който размѣритѣ нито на приходитѣ, нито на разходитѣ вие не знаете точно. Но това не е грѣхъ само на днешния финансовъ министъръ. Причината за този хаосъ въ финанситѣ и въ настоящия бюджетъ е много по-дълбока и тя лежи изобщо въ днешното състояние на държавнитѣ финанси. Г. г. народни прѣдставители! Още трѣди една година отъ тази маса (Сочи министерската маса) ни се заявяваше отъ бившия финансовъ министъръ г. Теодоръ Теодоровъ, сегашниятъ министъръ-прѣдседателъ, че бюджетътъ слѣдъ войната ще бѣде най-малко единъ милиардъ и 200 или 300 милиони лева. Това бѣше трѣди година. Днесъ вие ще се съгласите, че той не може да бѣде по-малко отъ единъ милиардъ и 500 милиони лева. Само за лихви и погашения на държавния дългъ, който споредъ г. Данева възлиза на около 10 милиарди, а споредъ насъ той ще надхвъркне 10-тѣ милиарди, защото вѣроятно къмъ тѣхъ ще се прибавятъ извѣстни обезщетения, само за посрѣщане на сервиза на този държавенъ дългъ, питамъ ви азъ, колко милиони ще ви трѣбватъ въ годината? Трѣди балканската война ние имаме около 640 милиони лева държавенъ дългъ и сервизътъ на държавния дългъ бѣше 42 милиона. Днесъ, когато държавниятъ дългъ е повече отъ 10 милиарди, очевидно е, че ще трѣбватъ повече отъ 600 милиони въ годината само за покриване лихвитѣ и погашенията на дълга, т. е. една сума три пѣти по-голѣма отъ цѣлия нашъ бюджетъ въ началото на войнитѣ, въ 1911 г. А къмъ тия 600 милиони ще трѣбва да прибавите 800—900 милиони още за останалитѣ разходи. Вие имате, слѣдователно, г. г. народни прѣдставители, това положение, че разходитѣ на държавата утрѣ, когато се установи мирното положение, което вие очаквате, ще възлизатъ вече фактически на 1.600.000.000 л. Азъ питамъ, имате ли вие днесъ източници, различни отъ онѣзи, които имате въ 1911 и 1912 г.? Кои сѣ финансовитѣ източници на държавата? Тѣ въ сжщность лежатъ въ самото производство, въ земледѣлието и въ индустрията. Трѣзъ този дългъ периодъ на 6—7 години войни, развихте ли вие земледѣлското производство и индустрията; намиратъ ли се тѣ днесъ въ едно положение по-благоприятно; производителнитѣ сили днесъ повече ли сѣ уствѣршенствувани и развити, отколкото трѣди войната; националното богатство увеличило ли се е, за да можете вие да го натоварите съ единъ данѣченъ товаръ 7—8 пѣти по-голѣмъ, отколкото сте го товарили трѣди 7 години?

Т. Петровъ: Напротивъ, всичко е назадъ.

Х. Кабакчиевъ: Отговорътъ е много ясенъ, очевиденъ за всѣки отъ васъ, за всѣки български гражданинъ, за всѣки работникъ, за всѣки селянинъ. Земледѣлското производство получи единъ страшенъ, да не кажа смъртоносень, ударъ отъ войнитѣ. Онѣзи 200 хиляди жертви само въ убити и повече отъ 100 хиляди инвалиди — това сѣ 300 хиляди живи работни сили, трѣди всичко, изгрянати отъ земледѣлското и индустриалното производство.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Вънъ отъ добитѣла.

Х. Кабакчиевъ: Вие лишихте земледѣлското производство отъ толкозъ стотини хиляди живи сили, които не можете да замѣните абсолютно съ нищо.

Т. Петровъ: Най-работоспособни сили.

Х. Кабакчиевъ: Да. — Отъ друга страна, едриятъ добитѣкъ, този, който съставлява най-важниятъ инвентаръ за земледѣлското производство, вие го деценирахте по единъ страшно опустошителенъ начинъ: и въ първата война съ него устройвахте транспортитѣ, и въ втората война той бѣше основата на тѣла на армията. Никакви технически уствѣршенствования, никакви други транспортни орѣдства, сѣ малки изключения, вие не потърсихте и по такъвъ начинъ ние днеска се намираме въ това положение, че смѣло мога да кажа тукъ азъ: половината, най-малко, отъ работния добитѣкъ на земледѣлското производство е унищоженъ.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Повече.

Х. Кабакчиевъ: Азъ казвамъ минималната цифра, за да не бѣда опровергнатъ. Ако вие, г-да, сте изтрѣгнали една четвъртъ отъ живитѣ работни сили на българския народъ, и ако вие сте унищожили половината отъ живия инвентаръ на земледѣлското производство, азъ ви питамъ, можете ли вие да очаквате увеличение на производителността на

труда на земеделѣца, увеличение на производителността на земеделѣцито, на приходитѣ отъ земеделѣското производство и откъде ще намѣрите вие новитѣ стотици милиони, какви приходи можете да вземете вие отъ земеделѣското производство? Между това, не само живитѣ работни сили, но и цѣлѣнятъ инвентаръ на земеделѣското производство е разрушенъ.

Т. Петровъ: Изхабенъ.

Х. Кабакчиевъ: . . . изтърканъ и изхабенъ. Замирането на индустрията, спирането на вноса отъ вѣнка, отсъствието на земеделѣца отъ нивата — всичко това допринесе за изхабяването на орѣдѣята на земеделѣското производство.

Обърнете се къмъ занаятчийското производство. Дребниятъ занаятчия затворилъ своя дюкянъ. Прѣзъ врѣме на войната това, което имаше у него като капиталъ, той го изразходваше, за да се облѣче; ако е останало нѣщо, то е употребено отъ неговото сѣмейство. Когато се заврѣща — а кога се заврѣща? Когато не е оставилъ своитѣ кости по чуждитѣ полета — когато се заврѣща, намира дюкяна си затворенъ, обрѣмененъ съ дългове. Той е лишенъ отъ капиталъ, лишенъ отъ кредитъ. Суровитѣ материяли струватъ 5—10 пѣти по-скѣпо, отколкото по-напрѣдъ. Той не може да възстанови нито отчасти онова производство, което е ималъ по-рано.

Индустрията, г-да — какво направихте вие съ нея? Тя бѣше въ ваши ръцѣ прѣзъ врѣме на войната. Вие се заловихте съ милитаризирането на индустрията, но вие милитаризирахте само нѣкои индустрии, тѣзи, които бѣха въ непосредствена връзка съ нуждитѣ на армията. И милитаризирането въ какво се състоеше?

В. Коларовъ: Да ги пращатъ прѣдъ военнитѣ сѣдилища.

Х. Кабакчиевъ: Вие закрѣпостихте работника къмъ фабриката, принудихте го да работи на една надница по-ниска, отколкото работника въ другитѣ производства, увеличихте експлоатацията на работника, осигурихте голѣмата печалба на капиталиста, и по този начинъ вие осуетихте, възпрѣпятствувате усъвършенствуването на машинитѣ, на орѣдѣята въ производството, въ самата индустрия.

Т. Петровъ: Изтощиха силитѣ на работника.

Х. Кабакчиевъ: Отъ друга страна, г. г. народни прѣдставители, вие съ вашата политика разорихте останалата индустрия, тази, въ която не бѣше непосредствено заинтересована армията. Вие фактически отворихте тукъ вратитѣ на една чужда империялистическа държава, на Германия, която внасяше индустриални продукти и изнасяше въ най-широки размѣри суровитѣ земеделѣски произведения на страната. Вие не задържахте суровитѣ земеделѣски произведения: вълната, кожитѣ, за да ги обработватъ въ мѣстната индустрия. Милиардитѣ, които взехте за водене на войната, вие не ги употребихте за създаване дори нито на една индустрия, но вие отворихте вратитѣ на германскитѣ банки да изнасятъ отъ България и вълната, и кожитѣ, всичко, каквото намѣрятъ. . . .

В. Коларовъ: Станаха тѣхни комисионери.

Х. Кабакчиевъ: . . . и прѣвърнахте България въ една колониялна страна, една страна, която е прѣдзначена, за да доставя сурови земеделѣски произведения на индустриалния капитализъмъ, но сама въ себе си не развива собствена индустрия, развива пауперизъмъ, нищо друго. Това е политиката на империялизма — да изтощава закъснѣлитѣ народи, да отнема тѣхнитѣ земеделѣски произведения за своята собствена индустрия. Вие, слѣдователно, не насадихте тукъ индустрия, ами и съществуващата разорихте. Е добръ — безъ да отиваме по-нататѣкъ въ тая посока, г. г. народни прѣдставители — нито въ земеделѣството, нито въ занаятчийското производство, нито въ индустрията днесъ вие нѣма да намѣрите нѣкакви източници, отъ които да вземете срѣдства за покриване на огромнитѣ, на грамаднитѣ разходи, направени отъ войната. И тогава азъ ви питамъ: какви сѣ вашитѣ намѣрения, на какво вие разчитате въ близкото бѣдаще, за да уравниѣте бюджета, което уравниѣсяване, казвате, било единъ идеалъ? Вие вървите по посоката на най-малкото съпротивление, а именно по посоката на косвенитѣ данѣци. Но какво означаватъ косвенитѣ данѣци? Тѣ означаватъ физическо изтощение на работнитѣ маси, на живитѣ производителни сили въ тая страна, на работнитѣ и селянитѣ, които съ своя трудъ създаватъ един-

ствено богатата въ производството. Върху тѣхния трудъ, върху тѣхния залѣкъ, върху тѣхното облѣкло вие посѣгате. Върху кесията на капиталиста, върху касата на банкера вие не смѣте да посѣгнете; тѣхъ вие ги защищавате съ вашата политика, защото ги оставяте необложени, оставяте ги свободни отъ данѣчното брѣме. По този начинъ вие идете отново съ вашата данѣчна политика да посегнете върху жизненитѣ сили, върху източникитѣ на срѣдствата за животъ въ тая страна. Ето какъ става вече ясно, г. г. народни прѣдставители, че финансовата политика на днешното правителство, една послѣдица отъ икономическата политика, отъ социалната политика на сѣщото правителство и на неговитѣ прѣдшественици води държавата неизбѣжно къмъ финансовъ банкрутъ и страната — къмъ пълно икономическо разорение. Въ тая политика нѣма изгледи, нѣма срѣдства, нѣма изходъ за спасение: има само пропастъ, мизерия и загинване на единъ народъ. Но да търсите пѣтица и срѣдства за нова политика — това вие не правите. И ние, трѣбва да ви кажемъ откровенно, не очакваме отъ васъ да го направите. Вие показвате, че всички изходи на вашата политика сѣ запушени, вие сте изпаднали въ единъ задъненъ сокакъ и се въртите безпомощно въ него, безъ да знаете накѣдъ отивате, безъ да можете да излѣзете.

Г. г. народни прѣдставители! Въ връзка съ финансовата политика на държавата трѣбва да се кажатъ нѣколко думи и за държавния дългъ. Държавниятъ дългъ на България днесъ не е 10 милиарди лева; той е вече повече. Но интересно е това, което г. министърътъ на финанситѣ говори тукъ за държавния дългъ. Азъ си спомнямъ недавна, прѣди двѣ години, г. Тончевъ отъ сѣщото мѣсто ни успокояваше съ контрибуцията, която щѣли сме да вземемъ отъ Ромѣния. Казваше той: „Държавниятъ дългъ е вече 4—5, може-би 6 милиарди — тогава, прѣди двѣ години — но ние сме побѣдителѣ, Ромѣния лежи въ нашитѣ крака и за смѣтка на ромѣнскитѣ чокои ние ще уредимъ нашитѣ разбъркани държавни смѣтки“. Сега г. Даневъ приказва нѣщо подобно, аналогично. Той казва: „Ние дължимъ — на кого? На Германия. Е, нали дължимъ на Германия, можемъ и да не ѝ платимъ; . . .“

Х. И. Поповъ: Той малко болшевикъ пада въ това отношение. (Веселостъ)

Х. Кабакчиевъ: . . . заемътъ отъ 1914 г. — ами че той не е сключенъ; кредитътъ отъ 1.900.000.000 — смѣтката по него не е уредена“. Азъ не зная сериозно ли приказва г. министърътъ на финанситѣ, но нѣма никакво съмнѣние, че както заемътъ, така и този двумилиарденъ кредитъ и другитѣ милиарди сѣ вписани въ тефтеритѣ на Disconto-Gesellschaft, и вие, щете-нешете, ще ги платите.

В. Коларовъ: По нѣкакъвъ начинъ да не прѣминатъ тѣ въ Парижъ и Лондонъ?

Х. Кабакчиевъ: Вижъ, това може да стане. Вмѣсто да ги плащаме на Disconto-Gesellschaft, ще ги плащаме на една парижка банка, напр., Crédit Lyonnais или нѣкоя друга. Но азъ ви питамъ: на българския работникъ, на българския селянинъ, на българския народъ, ще стане ли по-леко отъ това, че ще плаща на френскитѣ капиталисти и банкери, вмѣсто да плаща на берлинскитѣ? Васъ това може да утѣшава — вие прѣдставлявате тукъ политиката на парижкитѣ банкери — но българскиятъ народъ знае, че и въ единия, и въ другия случай той е жертва на европейскитѣ банкери, на които пооводници, комисионери и мисити се явяватъ българскитѣ управници, водителитѣ на българската буржоазия.

За този държавенъ дългъ, г. г. народни прѣдставители, като е дума, азъ трѣбва да ви кажа, че неговото изплащане съ срѣдствата на българския народъ, съ съществуващитѣ източници и особено съ оная финансова политика, която вие сте усвоили, е абсолютно невъзможно, физически, материално невъзможно. Вие бихте могли да посрѣщате лихвитѣ и погашенията само отъ печалбитѣ, отъ капитала и отъ имота на капиталистическата класа въ България, но и това пакъ само до извѣстна степенъ. Това показва, че държавниятъ дългъ остава като единъ тежъкъ топузъ върху българскитѣ финанси, върху нашето стопанство, върху цѣлия нашъ социаленъ животъ и никакви сериозни реформи, никакви социални прѣобразования едно буржоазно правителство, което стои върху почвата на плащане държавния дългъ, не може да прѣдприеме. Държавенъ дългъ, г. г. народни прѣдставители, не се плаща съ патристически приказки, нито пъкъ се плаща съ вашитѣ банкноти, а той се плаща съ ефективно злато или се плаща съ стока. Ами какъвъ е нашиятъ земеделѣски износъ? Износътъ на

нашите жита до войната достигаше ли до 150 милиони въ годината? На колко ще го увеличите вие днес? Съ какви срѣдства, съ какъв износъ отъ България ще плащате този дългъ? И най-послѣ, не е ли ясно, че ако вась ви принудятъ да го плащате съ износъ на стоки, това би означавало, че всичко, което се добива въ България, като жито, като вълна, кожи, тютюнъ — всичко абсолютно трѣбва да отиде за заплащане дълговетъ на България и че тукъ, вътрѣ въ страната, вие отново ще се нахвърляте върху брашнения човалъ, т. е. върху работническитѣ и народни маси, за да можете да свържете двата края на държавното стопанство?

Въ връзка съ бюджета, г. г. народни прѣдставители, е безъ съмнѣние и цѣлата вътрѣшна политика на правителството, но върху нея тукъ азъ въ този моментъ не желая да се спирамъ надълго. Въ всѣки случай, когато едно правителство се явява прѣдъ насъ, прѣдъ прѣдставителитѣ на българския народъ, и иска срѣдства, иска бюджетъ, тогава ние сме въ правото да се попитаме каква е неговата политика и да му отговоримъ имаме ли ние довѣрие въ него изобщо, като правителство, въ неговата политика изобщо и можемъ ли ние да му дадемъ срѣдства, за да поддържа то тая своя политика. Е добръ, г. г. народни прѣдставители, азъ трѣбва да ви кажа, че правителството на „лѣвитѣ“ днесъ не заслужава абсолютно никакво довѣрие на работническата класа, на малоимотнитѣ и безимотнитѣ селски и градски маси. Едно правителство, което се явява прѣдъ тѣзи маси само съ косвени данѣци, което не прави нищо, за да ограничи контрабандата, за да намали скѣпотията, което не направи нищо, за да облекчи положението на маситѣ, което ни залъгва само съ обѣщания, че ще дойде жито отъ Америка, или което казва: „Почакайте малко, пазете редъ и спокойствие, гладувайте, мирувайте — България ще стане велика, щастieto ще се усмихне“, едно правителство, което залъгва съ едни такива просташки обѣщания работническитѣ и народни маси, такова правителство не заслужава никакво довѣрие на тѣзи маси; на такова правителство ние, прѣдставителитѣ на работническата класа, на малоимотнитѣ селяни и граждани, не даваме нито една счупена стотинка.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Много сте закѣснѣли.

Х. Кабакчиевъ: Ние знаемъ, че вие сте готови да му дадете довѣрие, вие ще му дадете довѣрие, но всичката отговорностъ за това ще носите вие, а селянитѣ, дребнитѣ селяни и срѣднитѣ селяни дори, които днесъ изнемогватъ подъ тежестта на това страшно положение, ще искатъ смѣтка отъ вась за довѣрието, което вие давате на това капиталистическо и монархическо правителство тукъ.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Тѣ искатъ да кажатъ, че вие не плащате на никакво правителство.

Х. Кабакчиевъ: Да, работническата класа плаща, и плаща най-много отъ всички други, защото отъ нейния залъкъ вие вземате толкова, колкото отъ никого, колкото не плащате вие. Работникътъ плаща, и когато пуши тютюнъ, той плаща и когато пие своята ракия, и когато пие своето кафе, чая си, той плаща когато се облича, плаща когато живѣе; и той плаща, отгорѣ на туй, съ своята кръвъ и потъ, като изнемогва въ фабрицитѣ подъ режима на една необуздана експлоатация на капиталиститѣ въ нашата страна. Той плаща денонощно, за да живѣе, а вие, господата, не плащате нищо.

Вътрѣшната политика, г. г. народни прѣдставители, която не дава нищо на българския народъ, тази политика въ сѣщото врѣме е, г-да — азъ ще кажа направо — една политика на подлостъ и насилие. Онзи день и по-онзи день вие разисквахте два дена въпроса за прѣхраната, но въ дебатитѣ около този въпросъ вие избѣгнахте най-сѣщественото. Два дена търсихте контрабандисти, спекуланти, говори се тукъ повече отъ 10 часа, изнесоха се маса факти, посочи се на имена отъ министерската маса и отъ първитѣ редове тукъ, между депутатитѣ посочи се на високоставени лица, въ рѣцѣтъ на които стои Дирекцията на прѣхраната, но вие не намѣрихте, вие не открихте нито единъ контрабандистъ, спекулантъ. Вие произнесохте тукъ съ вашия вотъ едно всеопрошение на спекулантитѣ и контрабандиститѣ въ тази страна. Такъвъ бѣше вашиятъ оправдателенъ вердиктъ на болния въпросъ за прѣхраната. Отъ друга страна, вие при дебатитѣ около този въпросъ посочихте ли нѣкое срѣдство, за да се даде прѣхрана или да се облекчи прѣхраната на този народъ? (Възражение отъ земледѣлската група) Не, нищо подобно. Вие днесъ, г-да, и вие отъ тамъ, които ме прѣсичате, събирате отъ малоимотнитѣ селяни съ картеници и съ артилерия тѣхната храна.

С. Момчевъ: Когато я искаме отъ тѣхъ, доброволно я даватъ, а вие съ юмрукъ искате да я вземете отъ хората.

И. Кирковъ: Г. Кабакчиевъ! Въ едно събрание, когато апелирахъ къмъ населението отъ селото да подпомогне на гладующитѣ, вашитѣ хора взеха лампата и избѣгаха.

Х. Кабакчиевъ: Азъ ще ви кажа какво вършатъ нашитѣ хора. Вие седнете да научите нѣщо. Лампата я угасихте вие, угаси я г. министъръ-прѣдседателътъ, като поддържа една цензура, подъ прикритието на която днесъ се вършатъ спекулации и контрабанди въ тази страна. Ние не сме угасили лампата, ами я запалваме въ тъмното село, и това е, което ви безпокои вась, г-да.

И. Кирковъ: Лично на Вась не го приписвамъ, а на Вашитѣ приятели въ провинцията, които Вие сте длѣжни да събѣтвате да не го вършатъ.

Х. Кабакчиевъ: Вие, г-да отъ „лѣвитѣ“, тукъ дълго разсѣждахте заедно съ вашитѣ другари отъ дѣсно какво ли трѣбва да се направи, за да се намѣри хлѣбъ; дълги засѣдания, рѣчи въ цѣлата страна, всевъзможни проекти, единъ отъ други по-грандиозни, стигнахте до въпроса за диктатурата въ прѣхраната, издигнахте — позволете ми да кажа — разни политически джуджета, искахте да ги направите Наполеоновци. И най-послѣ съ какво свършихте? Заловихте се за старата мегода на камшика и тоягата, пакъ съ реквизиционни команди, този пѣтъ снабдени съ картеници и артилерия, и изкарахте отъ залъка на малоимотнитѣ селяни още нѣщичко, за да прѣхраните градското население съ насилие. Но азъ ви питамъ, посегнахте ли вие върху капиталистическата класа специално въ градоветѣ? И вие тукъ, които мислите, че защитавате, или говорите, че защитавате интереситѣ на селянитѣ, заинтересувахте ли се върху този въпросъ?

С. Момчевъ: Не вършимъ работа за гологанитѣ на работническата класа, а ние вършимъ работа по дългъ.

Х. Кабакчиевъ: Вие искате отъ селянитѣ да ни дадатъ жито чрѣзъ насилие по една нормирана цѣна 2 л. килограмътъ. Вие направихте ли нѣщо, за да нормирате цѣната на сапуна, който селянинътъ трѣбва да купува отъ града по 40 л. килограмътъ, направихте ли нѣщо, за да нормирате цѣната на петрола, на солта, на редъ продукти, които сѣ необходими за селянитѣ? Вие това не направихте.

И. Кирковъ: Вие съмнѣвате ли се, че ние не желаемъ да туримъ тази норма? Вие искрени ли сте въ тия обръщания, и насъ ли държите виновници за това? Или искате да говорите за галерията и да пишете въ „Работнически вѣстникъ“?

В. Коларовъ: Отговорете на този въпросъ: за колко милиона лева доставки сѣ възложени върху Механджийски и каква бѣше офертата на Механджийски и ортацитѣ му въ неговата група?

И. Кирковъ: Кажете, кой имъ е възложилъ и какви сѣ офертитѣ?

В. Коларовъ: Той оферира за 120 милиони лева стоки.

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато вие искате да вземете отъ дребния селянинъ неговитѣ продукти по една нормирана цѣна. . .

Т. Вълчевъ: Когато ние искахме да се даде на дребния селянинъ 2 л. за килограмъ жито, вие не давахте. . .

Х. Кабакчиевъ: . . . вие трѣбваше да турите рѣка върху всичкитѣ продукти на градската буржоазия, за да ги доставите на селянина сѣщо така по нормирана цѣна, или, иначе казано, да му доставите индустриални и манифактурни продукти срѣщу сурови земледѣлски продукти, срѣщу храни, да организирате една правилна, цѣлесъобразна размѣна между суровитѣ земледѣлски продукти, отъ една страна, и индустриалнитѣ и манифактурнитѣ, отъ друга страна. Но какъ ще направите вие това? Вие бихте могли да го направите, само ако турите рѣка върху складовѣтъ, върху фабрицитѣ, . . .

Нѣкой отъ земледѣлската група: Това могатъ да направятъ кооперациитѣ, но вие сте противъ тѣхъ.

Х. Кабакчиевъ: . . . върху кесинѣ на градската капиталистическа класа, на фабрикантитѣ, на банкеритѣ, търгов-

цитъ, спекулантитъ, гешефтаритъ, които държатъ именно манифактурнитъ и индустриални стоки. Вие трѣбва да ги конфискувате, и когато ги конфискувате, когато турите рѣка върху тѣхъ, тогава вие ще имате право да конфискувате и залька на дребния селянинъ и ще можете да организирате размѣната на неговия хлѣбъ съ облѣклото му въ града. Но това не направихте, защото вие собствено сте ратаи на едно правителство на капиталистическата класа, което ви води тамъ, където иска, и, отъ друга страна, вие сте собствено защитници на интереситъ на селскитъ чорбаджии и сръдната селска класа, която нѣма интересъ да се приказва сериозно за конфискация, защото, ако се конфискува отъ градската буржоазия, ще трѣбва да се конфискува и отъ селската — а това на васъ, г-да, не ви иде на смѣтката.

И. Кирковъ: Вие чухте отъ г. Ботева прѣди малко, че иска увеличение на данѣка за селскитъ чорбаджии.

В. Коларовъ: А гласувахте и увеличението на бандерола и октроа!

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както да разглеждате въпроса за прѣхраната, вие не можете да посочите едно рационално разрѣшение не, ами едно относително облекчение на прѣхраната, ако не организирате въ днешния моментъ, когато и земледѣлското производство е съсипано, и индустриалното производство е съсипано, една правилна размѣна на продуктитъ на едното и другото производство, а то значи, че обществото трѣбва да установи своя контролъ върху производството, а то значи по-нататъкъ, че класитъ, които сѣ заинтересовани въ прѣхраната, т. е. работническата класа и малоимотнитъ и безимотни селяни, трѣбва да взематъ въ своитъ рѣцѣ контролата върху разпрѣдѣлението и производството на продуктитъ, тѣ трѣбва да организиратъ размѣната на продуктитъ между селото и града, между работника и селянина, между двѣтъ производствени класи, които създаватъ богатата въ обществото. А това означава, г. г. народни прѣдставители, че вие би трѣбвало да направите нѣщо съвършено различно отъ онова, което извършихте тукъ прѣди двѣ седмици съ тѣй нареченото прѣтърсване въ София. Какво бѣше туй прѣтърсване, г-да? То бѣше една жалка комедия, една подигравка съ самата система на конфискуването, на изземването на излишнитъ продукти отъ населението. Въ София вие не извършихте фактически никакво прѣтърсване. Когато комисията се явява въ дома на единъ капитанъ, на единъ майоръ, майорѣтъ спира войницитъ на вратата и имъ казва: „Вие не може да влѣзете, защото ще окаляте моя домъ“. Комисарѣтъ влиза, подава носа си въ кухнята и казва: „Нѣма ли нѣщо, г-да?“ Нѣма, взема си сбогомъ и си отива. И азъ ви питамъ — има двѣ седмици отъ тѣзи фамозни прѣтърсвания — вие съобщихте ли какви складирани стоки, какви количества хранителни материали намѣрихте въ избитъ на софийската буржоазия и висша бюрократия, какви складове отъ манифактурни стоки, отъ други индустриални продукти намѣрихте въ складовѣтъ, въ зимницитъ, въ скривалищата на софийскитъ банки и софийскитъ спекуланти? Но нѣма нищо подобно. Може-би ще изнесете нѣколко пикантни случаи въ „Утро“, просто да се залѣже масата, и съ това ще се свърши цѣлата работа. Очевидно е, г-да, че, когато вие възлагате контрола по разпрѣдѣлението, когато възлагате конфискацията върху органитъ на дирекцията, т. е. върху самата капиталистическа класа, върху самата капиталистическа държава, вие нѣма да получите рѣшително нищо, вие не можете да получите нищо. Този случай на прѣтърсване въ София е именно едно доказателство, че само когато конфискуването се даде въ рѣцетъ на работническата класа, когато контролтъ и ръководството на производството и на размѣната на продуктитъ бѣдатъ дадени въ рѣцетъ на заинтересованитъ, на бѣдствующитъ, на производителнитъ класи, само тогава може да се говори за едно сериозно уреждане на прѣхраната. Всичко друго е една измама, която българскитъ народъ разбира и затова говори съ подигравка за всички ваши наредби не само по прѣтърсванията въ София, но изобщо по прѣхраната. Ние тукъ се явихме още прѣди петъ години съ искане за конфискация, вие го отхвърлихте тогава и продължавате да го отхвърляте и сега. Е добръ, азъ ви казвамъ, че това бѣдствуй, въ което тласкате страната, гладътъ, който расте всѣки день, неизбежно отваря очитъ и на работници, и на селяни, и на занаятчи и на държавни служащи, че другъ изходъ отъ това хаотично положение, което не се подобрява, а всѣки день се влошава, отъ скѣпотията, която непрѣстанно расте — нѣма, освѣнъ да се тури здрава, желѣзна рѣка върху производството и разпрѣдѣлението, да се организира единъ контролъ отъ самитъ класи,

които произвеждатъ и които сѣ заинтересовани въ равномѣрното и справедливо разпрѣдѣление на продуктитъ. Това е идеята за конфискацията и за общественото разпрѣдѣляне на продуктитъ. Това искане издига днесъ нашата партия и то се възприема отъ широкитъ работнически и народни маси. Вие сте глухи на това искане, вие не искате дори нито да го разберете, нито да го чуете и съ това доказвате, че стоите на гледището и интереситъ на буржоазната класа, че васъ не ви боли, че вие не бѣдствувате тогава, когато маситъ бѣдствуватъ, че вие се отчуждавате отъ тѣзи маси. По този начинъ вие доказвате, че тѣзи маси само съ борба противъ туй лѣвичарско правителство, противъ вашата политика ще могатъ дѣйствително да добиятъ хлѣбъ и облѣкло, което имъ липсва, ще могатъ да облѣчатъ своитъ дѣца и жени и да ги изтрѣгнатъ отъ рѣцетъ на епидемията и смъртта, която взема всѣки день грозни и страшни жертви и въ градоветъ, и въ селата.

Такова е, г. г. народни прѣдставители, вътрѣшното положение. И сръщу туй вътрѣшно положение на мизерия и на гладъ, правителството на лѣвитъ отговаря не съ нѣкакви реформи, не съ нѣкакви мѣроприятия, които да дадатъ хлѣбъ и облѣкло на маситъ, а отговаря съ една система на прѣсѣдване противъ работническитъ и народни маси, които се борятъ днесъ за повече хлѣбъ, за по-добъръ животъ, които се борятъ за своитъ права и свободи. Какво правите вие днесъ въ вътрѣшната политика, г-да? Азъ онзи день тукъ имахъ случая да ви напомня за станалото въ Сливенъ, което е отъ вътрѣшната политика на правителството. Днесъ ще ми позволите да се повърна не върху сѣщия случай, а прѣди всичко върху това, което е система въ вътрѣшната политика на правителството, система повсемѣстна. Социалъ-демократическата партия, нѣма съмнѣние, и по ваше признание, печели всѣки день повече и повече довѣрието, подкрѣпата на работническитъ и селски маси. Ние печелимъ това довѣрие, защото се явяваме изразители на интереситъ на работническата класа и на малоимотнитъ дребно-стопански класи. Въ нашитъ събрания се стичатъ хиляди и десетки хиляди работници и селяни. Нашиятъ гласъ се чува навсѣкъдѣ, защото той изразява дѣйствително болкитъ на тѣзи маси и защото въ програмата, въ лозунгитъ, въ знамето, което ние издигаме, виждатъ своитъ собствени интереси и идеали. Какво иска нашата партия по въпроса за прѣхраната? Тя иска да се даде хлѣбъ и облѣкло на трудящитъ се и производителни маси. Какво иска тя по вътрѣшната обща политика на страната? Тя иска да се възстанови конституцията, която вие сте потъпкали. Тя иска по-нататъкъ, щото чрѣзъ редъ дълбоки социални прѣобразования да се прѣсече въ бѣдаще възможността, щото този народъ и тая страна да бѣдатъ отново хвърляни по такъвъ единъ безуменъ начинъ въ нови войни и нови авантюри. Вие, г-да, и днесъ, слѣдъ 6-годишни войни, слѣдъ двѣ национални катастрофи, нищо отъ старото не сте забравили и нищо ново не сте научили. И въ ръководящитъ органи на правителственитъ партии, както и тукъ отъ министерската маса ние вече чуваме да се произнася думата, да звучи гласътъ на една политика за реваншъ спрѣмо нашитъ съсѣди, което показва, че слѣдъ двѣ национални катастрофи вие искате да слѣдвате политиката на война противъ нашитъ съсѣди.

И. Кирковъ: Отъ кѣдѣ чувате тия гласове?

Х. Кабакчиевъ: Да, да, въ в. „Прѣпорецъ“ недавна, само прѣди нѣколко дена, ако вие сте внимателни, може да прочетете кѣдѣ намира Демократическата партия, кѣдѣ намира правителството изходъ отъ пълния банкрутъ на националната политика на България. Вие се заѣбите сръщу съсѣдитъ, защото вие не сте въ състояние да измѣните политиката, която сте водили спрѣмо тѣхъ. Е добре, ние искаме една коренна промѣна на тази политика, ние искаме не войни, не вражди, не взаимно избиване на балканскитъ народи, ние искаме една политика на братски съюзъ, на споразумѣние. Но тази политика на съюзъ и споразумѣние не може да се води нито отъ българскитъ, нито отъ сръбскитъ, нито отъ ромѣнскитъ монархизмъ. Вие, които служите на единъ монархизмъ, който докара страната до двѣ национални катастрофи, вие, които се държите слѣпо за пеша на този монархизмъ, вие не сте въ състояние да видите, че династиятъ на Балканитъ сѣ били винаги проводници на чужди интереси, на завоевателна политика, че тѣ нѣматъ нищо общо съ интереситъ на балканскитъ народи, че тѣ сѣ донасяли само катастрофи за тѣзи народи, че тия народи не могатъ да иматъ свобода и миръ, докато търпятъ династиятъ въ странитъ си, докато не провъгласятъ републиката, самоуправлението на своитъ народи. Ето, г. г. народни прѣдставители, поуката, която се налага съ една желѣзна необходимостъ въ

съзнанието на всеки работник, който е платил с своята кръв вашата политика, на всеки селянин, който е платил с своята кръв вашата политика. Но вие сте чужди за тази поука. Вие се хвалите, че сте изпъдили цар Фердинанда. Не вие го изпъдихте, а генерал д'Епре го изпъди. А българският селянин, дотолкоз, доколкото той в този момент се възмути и възстана против политиката на българската буржоазия, той искаше не монархизма, не смъняването на декоритъ, той искаше една нова система на управление, той искаше република. И вие, които днес подкрепяте едно монархическо управление, измъняте вече на съзнанието, на интереситъ на грамадна част и от селската маса, която вече не е поддръжница на монархизма; тя е разочарована от него и видъ, че този монархизъм, който в 1912 г. хвърли България в една война, за да послужи на руския монархизъм, че този монархизъм, който в 1915 г. хвърли България в друга война, за да послужи на германския империализъм, никой път не е държал смъта в България за националнитъ интереси; той е конфискувал тъзи интереси и съзнанието на българската буржоазия ги е затворил в двореца и ги ръководи тъй, както си иска.

Т. Петровъ: Съ нейното съдѣйствие.

Х. И. Поповъ: А републиканска Франция, републиканска Америка къдѣ отидоха? Това сж приказки само.

Х. Кабакчиевъ: Нашата партия, прочее, се явява прѣдставителка на исканията, които изразяват интереситъ и идеалитъ на работническата класа, на малоимотнитъ и безимотнитъ слоеве отъ народа. Е добре, г-да, въ туй врѣме, когато ние се явяваме изразители на тъзи интереси и искания, правителството на лѣвитъ устройва срѣщу нашата партия единъ форменъ походъ на прѣслѣдвания, на противоконституционни и беззаконни насилия.

И. Кирковъ: Нито една лѣва партия не прави това, г Кабакчиевъ. Бждете добросъдѣстни.

Х. Кабакчиевъ: Ние сме свидѣтели; въ всеки случай, азъ ще ви отговоря съ факти.

В. Коларовъ: Вашата партия участвува въ това управление, което се окървави съ работническа кръв. Вашитъ другари стоятъ наредъ съ онзи, който прати тая войска и носи отговорността за тая сѣщ.

Х. Кабакчиевъ: Въ това врѣме, г. г. народни прѣдставители, когато вие правѣхте вашитъ събрания свободно, когато въ Търново само прѣди три седмици г. Драгиевъ прави събрание въ читалищния салонъ, когато прѣди и слѣдъ него и други водители и видни агитатори на вашата партия правятъ събрания, въ сѣщия салонъ прѣди двѣ седмици нашата партия свика събрание, за да разисква сѣщия въпросъ — за прѣхраната и вътрѣшното положение на страната, на сѣщяга политическа тема,...

Т. Лукановъ: Въ сѣщностъ тѣ говориха по 15 минути за прѣхраната и 3 часа противъ болшеvizма и тѣснитъ социалисти.

Х. Кабакчиевъ: Да, и това е вѣрно.

Т. Лукановъ: Това правѣха всички министри и агитатори, и Григоръ Василевъ, които ходиха да правятъ събрания.

Х. Кабакчиевъ: Та, казвамъ, когато нашата организация въ Търново свика събрание, на което щѣше да говори Никола Габровски, извѣстенъ гражданинъ и социал-демократъ въ Търново, полицията и войската, по заповѣдъ на правителството, разгони това събрание отъ читалището, послѣ го разгони отъ клуба и осуети възможността на българскитъ граждани въ Търново да изпълнятъ единъ свой дългъ, да упражнятъ едно свое право.

И. Кирковъ: Сѣщия денъ се опитаха да направятъ сѣщото и по отношение на насъ, обаче ние обърнахме внимание по единъ приличенъ начинъ, че сме свободни граждани, тѣ ни освободиха и ние си направихме събранието сѣщия денъ, за който говорите, че въ Търново станало нѣщо такова, каквото става съ вашитъ събрания. Но това не значи, че лѣвитъ партии въ кабинета сж противъ вашитъ събрания. Ние не сме и не можемъ да бждемъ, защото тѣ не ни безпокоятъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Х. Кабакчиевъ: Г-да! Това значи само едно наивно и въ сѣщото врѣме смѣшно възражение. Ами въ това правителство, което прати войска и полиция да разгони нашето събрание, участвуватъ нѣколко ваши хора. Ние ли я пратихме?

И. Кирковъ: Не сте я пратили вие, но въ всеки случай не сме я пратили и ние.

Х. Кабакчиевъ: Пратиха я тѣзи, които ви водятъ като ратаи.

И. Кирковъ: Ние протестираме заедно съ васъ, но ние не желаемъ да викате женитъ и дѣцата на митингъ да управляватъ България. Въ сѣщото врѣме протестираме противъ васъ, дѣто викате дѣцата да управляватъ България.

Т. Лукановъ: (Възражава)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, не смущавайте оратора.

Х. Кабакчиевъ: Г-да! Ако вие осжждате политиката на г. Мушанова, дайте ми тогава леснота да разкрия поне малко крайчеца на тая политика. Азъ ще ви чета не по реда на важността, а по реда, по който случайно имамъ нарѣзка нѣкои отъ телеграмитъ, получени отъ провинцията, които разкриватъ този организиранъ походъ на насилие срѣщу нашата партия. Но прѣди да прочета тѣхъ, идва ми на умъ, г. г. народни прѣдставители, да се спра мимоходомъ и на другъ въпросъ. Той се касае изобщо за телеграмитъ. Вслѣдствие на това, че отъ цѣлата страна идатъ протести противъ правителството, по прѣхраната, по неговата вътрѣшна политика, по неговата национална политика, телеграми, въ които се формулиратъ редъ искания, то правителството, като не желае да се вслуша въ тѣзи искания, е прибѣгнало до една политика, която се казва политика на камилското птиче — да си зарови главата въ пѣска, за да не вижда опасността, която иде. И затова г. министър-прѣдседателтъ, прѣзъ главата на министра на желѣзницитъ, почитъ и телеграфитъ г. Цанко Бакаловъ, издава едно нареждане, възъ основа на което директорътъ на почитъ дава слѣдната окръжна телеграма: (Чете) „№ 1.072 отъ 29 януарий 1919 г. Твърдѣ бърза. До г. г. началникитъ на телеграфо-пощенскитъ станции. По заповѣдъ на г. министър-прѣдседателя, задържайте всички телеграми съ заплашително съдържание“, уплашили се господата — „адресирани до г. г. министритъ и вѣстникитъ“. Такива телеграми ми прѣдставяте при първа възможностъ. Наредете потрѣбното за строго съблюдаване на горното. Директоръ Старчевъ“. Както виждате: бързо, строго наблюдение, нареждане, въобще работата е станала много тревожна. Трѣбва да си запустимъ ушитъ, да си затворимъ очитъ, да не виждаме, да не чуваме болкитъ и страданията на българския народъ, да не виждаме и да не чуваме неговитъ повсемѣстни протести. Азъ ви питамъ: не е ли това доказателство, че правителството е загубило пусулата, че то вече нѣма въ рѣцѣтъ си нишкитъ на своята политика, че то не знае, какво да прави и че единствения изходъ намира въ това, да не слуша това, което се отправя до него? Това е една слѣпа политика на насилия, една политика, която само съ този документъ, ако нѣмаше други, доказва, че е банкрутирала.

В. Коларовъ: Г. министър-прѣдседателтъ поставя подъ цензура и своитъ собствени колеги отъ кабинета.

Х. Кабакчиевъ: То е много забѣлжително и то показва ролята на ратаи, която лѣвитъ играятъ въ това правителство, и го доказва по единъ съвършено художественъ, така да кажа, начинъ.

Г. г. народни прѣдставители! По силата на кой членъ отъ конституцията, по силата на кой законъ издавате тая наредба? Вие знаете, че конституцията въ чл. 79 осветява неприкосновеността на частната кореспонденция, че чл. 9 отъ закона за почитъ, като повтаря сѣщото постановление, нарежда, че подлежи на наказание този, който туря рѣжка върху частната кореспонденция. Само въ единъ отъ послѣдующитъ членове отъ закона за почитъ, дѣто се говори за осжрѣбление между лицата, се казва, че може да се направи едно изключение. Но тукъ, г. г. народни прѣдставители, се касае за протеститъ на политически партии, за политически борби, за политически протести. И, слѣдователно, това възмутително беззаконие, което има свои

прецеденти само въ тъмнитъ режими на Радославова и на Стамболова, показва само по себе си, че протеститъ, които се получаватъ изъ страната, сж извънредно много и менъ не би ми стигнали 10 часа да ви чета тѣзи протести, тѣзи телеграми, тѣзи резолюции, въ които бѣдствуюцитъ маси изразяватъ своитъ болки и отправятъ къмъ противникитъ си своитъ искания. Но азъ ще се задоволя само съ нѣколко отъ тѣзи протести. Тѣй напр., отъ Царибродъ телеграфирайтъ: (Чете) „Тази вечеръ на организационното събрание настоятелството на организацията по заповѣдта на команданта е арестувано“. И досега никакво обяснение за това беззаконие не е дадено. Арестува се комитетътъ на една политическа организация! Въ Орхание на 9 мартъ: (Чете) „Вчера орханийскитъ околийски началникъ се опита чрѣзъ пияна шайка — много скоро се върнахте, г-да, къмъ старитъ прийоми на тѣй нареченитъ разбойнически режими, за които толкова много ревахте вие, лѣвитъ, въ вашитъ вѣстници — „да разтури хилядното събрание въ Правецъ“. Днесъ въ Орхание брутално затвори всички заведенія, за да не се състои събрание. Стражаритъ кѣсаха афишитъ и разгонваха гражданитъ. Началникътъ шари изъ околията и се кани да праца тѣснитъ въ Африка“. Тѣ му казватъ, че по-скоро него ще пратятъ вързанъ на г. Мушанова. Месемврия: арестуванъ е съдържателятъ на клуба отъ тамошния замѣстникъ командантъ безъ никакво основание. Въ Ески Джумая: (Чете) „Военнитъ власти не позволяватъ никакво наше събрание или вечеринка. Въ клуба не допусkali повече отъ двама души да се събератъ“. Въ Берковица: (Чете) „По заповѣдъ на дивизионния генералъ нашитъ вечеринки сж забранени за 3 мѣсеци“. Въ Ловечъ е правенъ опитъ съ въоръжена сила да се разгони едно събрание: арестуванъ е другарътъ Василъ Мариновъ. Въ Фердинандъ на 2 февруарий е арестуванъ бюфетчикътъ Ангелъ Аниевъ и злѣ битъ въ участъка. Полицията е задигнала книгитъ и портретитъ отъ клуба — това сж трофеитъ на г. Мушановата полиция.

Т. Лукановъ: Въ Плѣвненъ има списъкъ на всички социалъ-демократи.

Х. Кабакчиевъ: Азъ имамъ по-нови свѣдения за Плѣвненъ и ще ги съобща на господата, тѣ сж много интересни. — Въ Панагюрище: (Чете) „Свиканото събрание по прѣхраната въ училището „Фердинандъ“ е забранено отъ началника, който е радикалъ. Училището и клубътъ сж блокирани отъ войници, които разгонватъ посѣтителитъ. Патрули по улицитъ не позволяватъ събиране на повече отъ трима души. Цѣлиятъ гарнизонъ отъ 200 души начело съ команданта радикалъ е на кракъ. Гражданитъ сж възмутени и протестирайтъ“ и т. н. Тази телеграма е отъ тамошния комитетъ и отъ прѣдседателя на готвещето се събрание. Г-да! Между другото, понеже попадна въ ржката ми, за да не я изгубя, ще ви съобща една телеграма отъ интерниранитъ рудничари въ Трѣвненско. Въ телеграмата съобщаватъ: (Чете) „Ние, интерниранитъ рудничари въ Станевъ-ханъ, Трѣвненско, живѣемъ въ мизерия, третиратъ ни като арестувани войници. Искаме да бждемъ повърнати обратно или уволнени“.

В. Коларовъ: Свободни български граждани!

Х. Кабакчиевъ: Забѣлѣжете, г-да, че тѣ сж нѣколко десетки — не зная колко сж — . . .

В. Коларовъ: Повече отъ 100 души.

Х. Кабакчиевъ: Повече отъ 100 души и сж задържани въпрѣки декламациитъ на г. Джидрова, че нито единъ човѣкъ днесъ нѣмало задържанъ безъ постановление, а тѣзи повече отъ 100 души арестувани се държатъ безъ постановление на слѣдователя.

П. Пешевъ: Кждъ се държатъ?

Х. Кабакчиевъ: Въ Станевъ-ханъ, Трѣвненско.

Т. Лукановъ: И сж уволнени като работници.

В. Коларовъ: Робскиятъ трудъ е въведенъ въ България. Подобно на руския царъ, пращатъ ги на заточение въ минитъ безъ постановления и присѣди.

Д-ръ В. Черневъ: Тамъ е мина.

Х. Кабакчиевъ: Тамъ е мина, но ги третирате не като работници, а като роби. Вие нѣмате право тѣй да ги третирате.

В. Коларовъ: И тукъ нѣма кой да се възмути.

Х. Кабакчиевъ: Говорите тукъ за свобода. Ами че свободата на труда, това е елементарната свобода, вашата свобода, свободата на буржоазията и вие я потѣпквате; вие принуждавате работника да работи кждѣто вие искате, а не кждѣто той иска, вие го подлагате на единъ режимъ на насилие да работи подъ камшика, подъ заплахата на вашето насилие всѣки единъ часъ. Севлиево: (Чете) „Другаритъ Трифоновъ, Атанасъ Миховъ, Стефанъ Тотевъ, Колю п. Зарзевъ отъ с. Дамяново, Севлиевско, сж арестувани незаконно, държатъ се гладни“. Характерно е, г-да, колко жестока и отмѣстителна е полицията на правителството на лѣвитъ. Тя не само разтурва събранията, което е нейната непосредствена цѣль, но тя подлага на жестоки мъчения онѣзи работници и селяни, които попаднатъ въ нейнитъ ржцѣ.

Д. Кьорчевъ: За да бжде угодна на гоститъ въ София.

Х. Кабакчиевъ: Именно, това е доказателство за сервилността на туй правителство и на всички правителства, на цѣлата българска буржоазия. (Смѣхъ) — Отъ Константиново: (Чете) „Направени сж постѣпки за арестуването на извѣстни другари. Разтурена е групата“.

В. Коларовъ: Разтурване на групи! Дѣ е свободата на сдруженията?

Х. Кабакчиевъ: Г-да! Азъ нѣма да ви отекчавамъ съ повече, ще ви кажа само това, което видѣхте въ София. Г. г. народни прѣдставители! Забраняване на събрания, разгонване на нашитъ събрания и затваряне на клубовѣтъ е една система. Въ Варна вие, г-да, затворихте работническия клубъ, този клубъ, който е прибѣжище на повече отъ хиляда организирани работници. На една отъ най-големитъ организации, на най-силната политическа партия въ този градъ затварятъ клуба, запечатватъ го съ червенъвосъкъ и тулятъ патрули, които не пропускайтъ на три метра до вратитъ на клуба никого.

В. Коларовъ: И безъ да има слѣдствие противъ нѣкой членъ на този клубъ.

Х. Кабакчиевъ: Вие прѣдприехте обискъ въ дома на тамошния адвокатъ Димитъръ Поповъ, на контролъора на тамошния комитетъ за прѣхраната Христо Томовъ, на чиновника въ една банка Митевъ; вие третирате тамъ българскитъ граждани като прѣстѣпници; тарашувате безъ никакво основание въ тѣхнитъ домове и си служите съ английски войски, съ чужди войски противъ българскитъ граждани, за да тѣпчите тѣхнитъ права, тѣхнитъ свободи. Тукъ, въ София, г. г. народни прѣдставители, правителството сжщо така на нѣколко пѣти се опита да осуети нашитъ събрания. Вие помните какъ прѣди 3 седмици г. Мушановъ забрани събранието въ Казиното, тамъ, кждѣто прѣди една седмица се бѣше състояло събранието на една отъ лѣвчарскитъ партии и слѣдъ това, за да запази напълно „реда и спокойствието“ въ града, правителството тури на кракъ цѣлия софийски гарнизонъ, извади всичката пѣхота, всичката кавалерия, всички картечници и постави артилерия на стратегическитъ пунктове, като се готвѣше за голѣма кървава саморазправа — срѣщу кого, за какво? Затуй, че работническата класа въ София, че Социалъ-демократическата партия упражнява едно свое елементарно право, гарантирано отъ конституцията: да се събира мирно и тихо на затворено мѣсто и да каже своитъ политически искания.

Днесъ, г. г. народни прѣдставители, Плѣвненъ прѣдставлява едно особено зрѣлище. Азъ ви казахъ, че политиката на правителството на лѣвитъ е не само една политика на насилие, но и една политика на подлостъ — азъ имамъ основание да говоря това. Вие помните, г. г. народни прѣдставители, когато ние разкрихме факти, че въ Перникъ организирани на правителството, като сж разбили клуба на Рудничарския съюзъ, сж задигнали цѣлата му архива и печата и тѣзи органи на правителството, тѣзи агенти на г. Джидрова и г. Ляпчева, тѣ съчиниха тамъ провокаторски позиви, за да оправдаятъ онази страшна, онази прѣстѣпна хайка, която сж прѣдприели противъ перникскитъ рудничари. Въ туй врѣме, когато нашиятъ съюзъ издава позивъ съ имена, когато ние излизаме открито, разкриваме истината, смѣкваме маската отъ лицето на тѣзи лицемерни и подли убийци на работническата класа, тѣ съ фалшификации и подлостъ крадатъ печата, за да съставятъ подложни документи, защото сж изгубили своето дѣло, изгубили сж го прѣдъ съвѣстѣта на българския народъ. Е добръ, въ Плѣвненъ вашитъ агенти, подкупенитъ ваши агенти разпрѣскаватъ нѣкакви позиви, че денътъ на революцията е обявенъ.

В. Коларовъ: 20 мартъ:

Х. Кабакчиевъ: То напомня 15 февруарий 1918 г., когато знаменитият г. Ракаровъ бѣше докладвалъ съ специаленъ докладъ до Радославова, че тѣснитъ социалисти на 15 февруарий 1918 г. ще обявятъ революция. Г. Ракаровъ поддържаше нѣколко стотинъ души тайни полицаи, той опашаше ежемѣсечно съ стотици хиляди лева, трѣбваше да ги оправдае и той намѣри какъ да ги оправдае. Разбира се, мина 15 февруарий и, слава Богу, спокойствието на българската буржоазия не бѣше нарушено. Сега въ Плевенъ наследниците на Радославова, органитъ на г. Мушанова, органитъ на лѣвничарското правителство разпрѣскватъ позиви сѣщо така безъ имена, сѣщо така фалшифицирани, сѣщо така подложни, че денятъ на революцията е обявенъ на . . .

Г. Лукановъ: На 20 мартъ.

Х. Кабакчиевъ: . . . 20 мартъ или не знамъ кой день. И тогава какво мислите, че става въ Плевенъ? Тревога се вдига, цѣлиятъ гарнизонъ се вдига, изваждатъ се всички оръжия и днесъ отгорѣ на ксеремидитъ на всички голѣми здания въ Плевенъ стоятъ картечници, всички тепета около Плевенъ сѣ обсадени съ артилерия, складътъ на оръжията — вдигнатъ отъ гарата и занесенъ въ града. Въ всѣки офицерски домъ сѣ занесени по 2 пушки, 400 патрони, на всѣки войникъ сѣ раздадени 150 патрони и въпрѣки това вашиятъ генералъ Вазовъ ви телеграфира, че той нѣма вѣра въ гарнизона. Ето една политика, която е изгубила ума си.

Министъръ А. Ляпчевъ: Нѣма такава телеграма.

Х. Кабакчиевъ: Не е вѣрно. Вие смѣте да отрицате това, което всички граждани въ Плевенъ знаятъ? Да, да, това азъ го зная отъ човѣкъ, който е пристигналъ днесъ, който го е видѣлъ съ своитѣ очи, па и Вие го знаете, защото става по Ваша заповѣдъ. Азъ ви питамъ: не вършите ли въ Плевенъ сѣщото, което извършихте въ Перникъ? Защо Вие пратихте въ Перникъ цѣлия гарнизонъ отъ София, какво основание Вие имате да арестувате единъ народенъ прѣдставителъ? Вашата заповѣдъ да се арестува този народенъ прѣдставителъ почива ли на нѣкакъвъ законъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Не е имало заповѣди за арестуване.

Х. Кабакчиевъ: Знаете ли какво вие създавате днесъ въ мината „Перникъ“? Минатата недѣля г. Джидровъ е билъ тамъ и той е държалъ събрание при изхода на мината. Цѣлата негова политика лѣзва: да не бждатъ тѣснитъ социалисти, да не бжде социалъ-демократията, да не бжде Рудничарскиятъ съюзъ, а да бжде „широката“ партия, едно политическо оръдие на буржоазията, тя да държи мината, тя да бжде господаръ тамъ, за да може мината и рудничаритъ да служатъ на българската буржоазия.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ не съмъ държалъ такава рѣчь, г. Кабакчиевъ.

Х. Кабакчиевъ: Тамъ е имало военни, имало е инженери, билъ е и директорътъ, които сѣ се възмущили и казватъ: че балансирътъ отъ политиката на г. Ляпчева е създаване влияние на г. Джидрова, вмѣсто влияние на Георги Лимитровъ: така го схващатъ вашитѣ хора. Ще ме опровергаете ли Вие, че сте ходили и че сте държали събрание тамъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Нѣма да опровергая. Азъ бѣхъ тамъ не да държа рѣчь, а отидохъ да кажа на работниците, . . .

Х. Кабакчиевъ: На какво основание Вие разтуряте събранията на Рудничарския съюзъ, а отивате да устройвате събрание Вие, които нѣмате никакъвъ съюзъ и основавате едно мародерско дружество? Тамъ Вашата маска е смъкната, съ това събрание Вие се демаскирайте!

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е една лъжа. Слушайте! Азъ отидохъ да кажа на работниците, че това, което се твърди, какво заплатитѣ, дадени отъ министерството, сѣ недѣйствителни, е лъжа, че тѣзи заплати сѣ дадени, че тѣ ще се плащатъ и че всичко, което се говори противъ, е една лъжа. Говорихъ това, за да успокоя работниците, за да има производство, и онзи день тамъ има едно производство отъ 1.788 тона.

Х. Кабакчиевъ: Това не е вѣрно. Това е пакъ политиката на камилското птиче — това нѣма далечъ да ви заведе.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: И безъ вашитѣ хора производството е увеличено. Азъ отидохъ тамъ, защото вие прѣскате позиви, въ които разправяте на работниците, че това, което е общано отъ министра, нѣма да имъ се даде; вие правите агитация, че този работникъ, който остане на работа, ще бжде държанъ 3 години въ мината. Азъ отидохъ да кажа, че това е лъжа. Всѣки министъръ на труда има право да отиде въ мината и да каже на работниците кое е право, кое е криво.

Х. Кабакчиевъ: На какво основание отнемате правото на единъ народенъ прѣдставителъ да държи събрание, а Вие да свиквате събрание?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Вие тамъ разправяте, че това, което е дадено съ заповѣдъ отъ министерството, е само общание на министра. Азъ отидохъ да кажа, че това е една истина, че ще се плащатъ заплатитѣ на работниците. Защо приказвате глупости?

Х. Кабакчиевъ: Вие имате толкозъ право да правите тамъ събрание, колкото има право всѣки единъ народенъ прѣдставителъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това, което ви казахъ, говорихъ го и тамъ.

Х. Кабакчиевъ: Важното е, че сте устройвали събрание На какво основание Вие отнемате възможността на Рудничарския съюзъ и на единъ народенъ прѣдставителъ да правятъ събрания?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Вие лъжете работниците, че нѣма да имъ дадемъ пари, азъ отидохъ да имъ кажа, че тия пари ще имъ се дадатъ. Всѣки министъръ въ тѣзи врѣмена трѣбва да отиде да имъ каже това. Не съмъ говорилъ за партия, не съмъ говорилъ нищо противъ Рудничарския съюзъ, не съмъ говорилъ нищо подобно, което Вие приказвате. Това е истината.

Г. Лукановъ: (Възразява нѣщо)

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: За никаква партия не е ставало дума. Отидохъ да имъ кажа, че е необходимо да се произвеждатъ каменни вжглища за страната, защото каменнитѣ вжглища сѣ животътъ на България. Това отидохъ да имъ кажа и азъ мисля, че това бѣше мой дългъ да имъ го кажа. Азъ така разбирамъ своята работа.

Г. Лукановъ: Единъ социалистически министъръ на труда — на какво основание и законъ правите това?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: На това основание, че съмъ министъръ на труда, отидохъ да кажа на работниците, че това, което вие приказвате, е лъжа.

Г. Лукановъ: Вашиятъ принципъ е принципътъ на беззаконието и насилието.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Никакво насилие. Като се махнатъ тѣзи хора, които прѣчатъ на производството, всичко ще се тури въ редъ.

Г. Лукановъ: Тѣй ли, г. социалисте въ кавички? Вие сте единъ врагъ и кръвопиенецъ на народа.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Х. Кабакчиевъ: Вие, г. Джидровъ, не сте никакъвъ министъръ на труда, а сте единъ министъръ на българската буржоазия и монархизма.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Отъ тебе таксуване не ща.

Х. Кабакчиевъ: А колкото се отнася до производството, то това производство дотогава, докогато Вие не прѣдизвиквахте, докато не устройхте онази провокация, то бѣше 1.900 тона, а днесъ е кржгло хиляда тона. Останалитѣ Вие ги допѣлвате отъ запаса, но и този запасъ ще се свърши . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Когато вие направихте гюрултията, производството бѣше 1.600 тона, а слѣдъ

като, както казвате, най-добритѣ работници напуснаха мината, производството е повече отъ 1.600 тона на день.

Х. Кабакчиевъ: . . . слѣдователно, Вие не увеличавате производството на мината, Вие, министъръ на труда, заблуждавате Народното събрание, защото, безъ да го заблуждавате, не можете да оправдаете Вашата политика. Вие съсипвате производството въ мината, и днесъ заблуждавате народнитѣ прѣдставители, Вие, министъръ на труда.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е лъжа. Вие твърдите, че производството е 1.000 тона, а онзи день 600 тона; вие нарочно пускате тѣзи клюки, за да смущавате спокойствието на страната. Това е една провокация, ама нѣма кой да ви вѣрва.

Х. Кабакчиевъ: Вие не сте спокоенъ, това е най-добро доказателство, че не сте правъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: За мината „Перникъ“, поемамъ всичката отговорност, що се отнася до моята дѣятелност тамъ. Говорете сега за бюджета, за чиновническитѣ заплати и данѣцитѣ. Вие сте такива анархисти, че трѣбва да се чудите какъ днесъ спокойно седите тукъ.

Х. Кабакчиевъ: Г. Джидровъ не е спокоенъ, . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ съмъ абсолютно спокоенъ. Азъ Ви възразявамъ.

Х. Кабакчиевъ: . . . едно доказателство, че той не е правъ. Едно доказателство, че той изгуби дѣлото въ Перникъ, е фактътъ, че той състави подложни документи, за да провокира Рудничарския съюзъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Кои сж тѣзи документи?

Х. Кабакчиевъ: Това е този, който Вие четохте тукъ и който не е отъ Рудничарския съюзъ, а тоя документъ Вие сте го дали въ процеса, въ който искате смъртно наказание на обвиняемитѣ рудничари. Този документъ е тамъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ не съмъ давалъ нищо.

Х. Кабакчиевъ: Този документъ е тамъ, въ дѣлото.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Чухъ, чухъ.

Х. Кабакчиевъ: Вие искате смъртно наказание съ този документъ, който съставиха Вашитѣ агенти въ мината.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ искамъ смъртно наказание. Този документъ не е отъ мене; този документъ е отъ васъ и е подпечатанъ съ печата на социално-демократическата организация, а не на Рудничарския съюзъ.

В. Коларовъ: Кой е открадналъ печата отъ архивата на Рудничарския съюзъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Той е въ вашия клубъ.

В. Коларовъ: Вие го взехте отъ архивата на съюза.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е безсрамие! Вие сами знаете, че печатътъ е въ вашия джобъ. На васъ трѣбва туй: да дойде човѣкъ да намѣри печата и да ви го удари въ главата.

Х. Кабакчиевъ: На Васъ трѣбва това: да съставяте подложни документи съ откраднатъ печатъ, . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е срамътъ, което приказвате.

Х. Кабакчиевъ: . . . и съ този документъ да искате смъртно наказание. Азъ Ви питамъ: това не е ли политика на подлостъ и насилие?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ти си позволи да чупишъ и биешъ, и твоего наказание май ще искамъ!

Х. Кабакчиевъ: Най-послѣ, г. г. народни прѣдставители, азъ съмъ принуденъ, за да свърша, да изложа това, което прѣдставлява вѣнеца на политиката на насилието и произвола . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Кѣдѣ видѣхте насилие?

Х. Кабакчиевъ: . . . и политиката на подлостъ на днешното правителство.

И. Кирковъ: Тѣзи думи говорѣхте и въ Радославова вѣрме. Разлика нѣма.

В. Коларовъ: Защото сжщото нѣщо се прави и сега.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: При Радославова той не можеше да каже „подлостъ“, тогава искания не можеше да отпрати, тогава борба нѣмаше, нѣмаше събрания; той бѣше се свилъ тукъ и отъ неговитѣ и на другаритѣ му рѣчи г. Пешевъ. се възхищаваше и пращаше въздушни пѣлвки.

Х. И. Поповъ: Азъ констатирамъ, че той е много по-мекъ сега — той повтаря онѣзи клишета, които и ти гогава говорѣше.

Х. Кабакчиевъ: Успокоявайте се, г-да, взаимно, защото нѣма какво друго да правите; вие сте отъ единъ долъ дрѣнки. Сжщата политика слѣдвате. (Глъчка)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г-да! Дайте възможност на оратора да свърши.

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато ние добихме свѣдѣния за случката въ Сливенъ, тогава ние подадохме една интерпелация до правителството и сжщо така написахме една статия въ „Работнически вѣстни“ въ която публикувахме телеграмата на сливения кметъ и въ която се разкриваше избиването, мясичането на 50 души граждани въ Сливенъ, отъ които 5 души тежко ранени. Телеграмата, заедно съ едно обяснение къмъ нея, напечатане въ вѣстника, обаче цензурата, както виждате (Показва „Работнически вѣстникъ“) унищожи нашето съобщение, тя унищожи и интерпелацията, която азъ отъ името на нашата група подадохъ по сжщия случай. Въ сжщия день правителството, което унищожи нашитѣ разяснения върху сливенията сѣчъ, издаде едно комюнике, въ което, отъ една страна, признава, че нашето събрание било свикано по въпроса за прѣхраната, отъ друга страна признава, че не е имало никаква провокация — казва че имало подсвиркване. Подсвиркването нѣма никой пѣтъ да даде основание сериозно, законно, за употребление на орѣжие и не може да даде такова основание. Значи, въ туй комюнике има двѣ признания: първо, че събранието е било свикано за прѣхраната, и то въ свръзка съ контрабандитѣ на директора на прѣхраната, защото въ Сливенъ работницитѣ сж открили, посочили сж на комитетъ 84 чували съ брашно и ечемикъ, скрити въ парцалитѣ въ складовѣтъ на г. Стефанъ Стефановъ, директора на прѣхраната. Този и други скандали трѣбваше да бждатъ разкрити въ събранието и да се издигнатъ исканията, лозунгитѣ на нашата партия. Това се признава въ комюникето. По-нататкъ въ него се признава, че не е имало никакво орѣжие въ събраното множество и че не е имало никакво прѣдизвикателство, ако не се смѣта свиркането, което въ никой случай не може да оправдае употреблението на орѣжие. Е добръ, по-нататкъ въ комюникето, публикувано въ сжщия день, когато на нашия вѣстникъ се забрани да каже една дума за сливенията случка, се низажатъ редъ измислици и лъжи, че въ събранието имало 300 души и че били ранени само 10 души, които били веднага прѣввзрани. Е добръ, г-да, вие ще ми позволите да прочета днесъ, защото онзи день вашитѣ тукъ съюзници, господата отъ лѣво, не дадохъ възможностъ да направя това, да ви прочета, казвамъ, кратката, но изчерпваща фактитѣ телеграма на сливения кметъ, другаря д-ръ Данчевъ, която хвърля свѣтлина върху случившето се тамъ: (Чете) „Събранието, свикано въ „Зора“ на 9 т. м., генералъ Сапунаровъ забрани. Когато пражданитѣ се събраха на площада, ограда ни войска съ картечници. Единъ ескадронъ кавалерия, командванъ отъ майоръ Томовъ, се втурна съ сабли върху народа, който седна — събранието е прилекнало, за да се не подаде лесно на ударитѣ на сабитѣ — и тогава се започна нечувана сѣчъ. Повече отъ 50 ранени въ главата, а множество бити и контузени“. — 5 души тежко ранени. — „Пѣхотата стрѣля; отъ наша страна никой не стрѣля, нито вдигна ржка. Земледѣлецътъ депутатъ Шиваровъ бѣ свидѣтель“. — Г-да, съберете отъ него свѣдѣния, прѣди да правите обструкция на нашитѣ протести тукъ. — „30 души арестуваха безъ причина. Войницитѣ бѣха подготвени съ двойна дажба . . . — и вино, раздадени прѣжняй день; това сж методитѣ на

г. Ляпчева, граждански министър на войната. — „... и манифестираха първия ден с музика“.

В. Коларовъ: Това е комплотъ, съзаклание противъ сливненскитѣ граждани.

Х. Кабакчиевъ: „Офицеритѣ имъ говорили, че сме искали да имъ вземемъ женитѣ и воловетѣ“. — Вие имъ взехте, г-да, воловетѣ, за другото не зная; въ всѣки случай, тѣснитѣ социалисти не сж посѣгали нито върху едното, нито върху другото. — „Недѣлчо Дековъ отъ Чирпанъ, случайно въ града, е битъ звѣрски отъ капитанъ Инзовъ въ казармата, а заловенъ самъ на улицата. Лѣвитъ сѣятъ вѣтрове, за да жънатъ бури. Искаме сждъ за звѣрството, извършено надъ мирнитѣ граждани, които искаха повече хлѣбъ. Нека се знае, че ако и ние стѣпчимъ законитѣ, може-би ще се удавите въ кърви. За комитетата — кметъ на града Сливенъ, Данчевъ“. Г. г. народни прѣдставители! Цензурата не благоволи да ни позволи да разкриемъ въ нашия органъ истината по това кърваво злодѣйство, извършено безъ никакво основание върху българскитѣ граждани.

В. Коларовъ: Кръвопийцитѣ иматъ нужда отъ тѣхната крѣвъ.

И. Кирковъ: (Къмъ министъръ А. Ляпчевъ) Г. министре! Вие дължите на тия господа извѣстно обяснение по този въпросъ, защото сме народни прѣдставители и чуваме потрѣсающи факти.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Кирковъ! Внимавайте, какво говорятъ тѣзи господа; тѣ на всѣка минута се заканватъ на държавата.

В. Коларовъ: Вие сте убийци. Вашитѣ ржцѣ сж окървавени! Не Ви е срамъ! Съ това ли ще отговаряте?

Министъръ А. Ляпчевъ: Нѣма защо да ви отговарямъ.

В. Коларовъ: 50 души сж съсѣчени; Вие сте отговорни за туй. Цѣлъ сте въ кърви!

Т. Лукановъ: Вие сте виновни!

Министъръ А. Ляпчевъ: Нѣма защо да ви отговарямъ.

В. Коларовъ: Това сж обясненията, които ви дава министърътъ на войната, заповѣдникътъ на онова кърваво злодѣяние.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се, г. Коларовъ.

Х. Кабакчиевъ: Да, г-да, ето жалкото положение на единъ министъръ, който нѣма какво да възрази и признава своето кърваво злодѣяние.

В. Коларовъ: Убийци сте и вѣчно ще си останете такива.

Т. Лукановъ: Кръволюци!

Министъръ А. Ляпчевъ: Вие се пазете отъ едно нѣщо: да не би отъ ржцѣтъ на министра да се изтрѣгнатъ юздитѣ, защото азъ зная какво ми струва да пазя достойно войската и офицерството отъ вашитѣ прѣдизвикателства навсѣкждѣ. Отъ това се пазете вие. (Възражения отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Вие се пазете само отъ едно нѣщо: да не се изтрѣгнатъ юздитѣ отъ ржцѣтъ на министра.

В. Коларовъ: Вие сте убийци!

Х. Кабакчиевъ: Вие сте провокатори, жалки, прѣстѣпни провокатори!

В. Коларовъ: Опивате я съ вино и ѝ давате двойна дажба. Прѣстѣпници! Защо дадохте двойна дажба, защото дадохте вино на тѣзи войски прѣжня денъ? Провокатори и прѣстѣпници!

Министъръ А. Ляпчевъ: Нищо не зная.

Х. Кабакчиевъ: Нищо не знае! Ето жалкото положение на единъ прѣстѣпникъ, на единъ министъръ, който е поржчалъ сѣчѣта.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни)

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ не се наемамъ да опровергавамъ вашитѣ лъжи...

Х. Кабакчиевъ: Мълчете! Седнете на мѣстото си! Нѣмате право да говорите.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ имамъ право да седя тукъ и да говоря.

Х. Кабакчиевъ: Седнете на мѣстото си!

Министъръ А. Ляпчевъ: Вашитѣ лъжи да опровергавамъ не се наемамъ; тѣ сж толкова много и толкова безочливни, че не е възможно да направя това. Само единъ примѣръ ще припомня на народното прѣдставителство — че когато въ Перникъ се издаде позивъ, тѣ говорѣха, че той билъ лъжливъ, а забравиха писмата и телеграмитѣ, които по-рано ми изпратиха съ собственитѣ си имена и подписи, които сж по-грозни отъ сѣчѣта. Не мога да имъ вѣрвамъ.

Х. Кабакчиевъ: Защо организирахте тази сѣчъ? (Скарване между М. Ничевъ, В. Коларовъ и Т. Лукановъ)

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Продължително звѣни) Моля, дайте възможност на оратора да свърши, защото часътъ е 8. Въ 8 ч. ще вдигна засѣданието.

Т. Лукановъ: (Къмъ министъръ А. Ляпчевъ) Вие сѣете анархия отгорѣ, но бури ще пожънете. Не ние, а вие насаждате анархия!

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще кажа още три думи и ще свърша.

Г. г. народни прѣдставители! Позивитѣ, за които говори г. Ляпчевъ, и които ние издадохме, носятъ нашето име, ние се гордѣемъ съ тѣхъ, защото въ тѣхъ ние разкриваме истината, противъ която единъ министъръ е безсиленъ да противопостави едно сериозно слово, една сериозна дума.

Т. Лукановъ: Защото е самъ виноватъ.

Х. Кабакчиевъ: И за да докажа, че ние разкрихме истината, азъ ви посочвамъ тукъ единъ броой отъ „Работнически вѣстникъ“, на който отгорѣ пише: „Истината за положението на рудничаритѣ“. Цензурата го е зачеркнула...

Т. Лукановъ: Само министъръ Джидровъ има право да приказва за мината „Перникъ“, другитѣ нѣматъ право да приказватъ.

Х. Кабакчиевъ: ... обаче сжщия денъ министъръ Джидровъ напечати единъ позивъ по-голямъ отъ „Работнически вѣстникъ“ въ Държавната печатница и го прѣсна въ мината и въ София. Азъ ви питамъ: не е ли това политика на насилие и подлостъ?

Г-да! Азъ свършихъ. Азъ можахъ да разкрия само една малка частъ отъ прѣстѣпнитѣ и позорни дѣла на правителството.

Т. Петровъ: Кървави дѣла.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се.

Х. Кабакчиевъ: Моята задача бѣше, г. г. народни прѣдставители, именно да изобличи беззаконията, да изобличи прѣстѣпленията на това правителство, наречено лѣвичарско, защото съмъ убѣденъ, че когато едно правителство е изобличено публично, този позоръ му става двоенъ. (Ржкопѣскане отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Вдигамъ засѣданието.

Слѣдующето засѣдание, съгласно правилника, ще бжде въ понеделникъ послѣ обѣдъ, съ дневенъ редъ, продължение разискванията по бюджета, сжщия дневенъ редъ, плусъ първо четене на два законопроекта и едно прѣдложение отъ Министерството на войната: 1) законопроектъ за разрѣшение на военнитѣ арсенали и работилници да извършватъ частни поржчки и за начина по използването на добиванитѣ суми отъ тия поржчки; 2) прѣдложение за отпускане 72.000 л. помощъ на българската болница въ Цариградъ „Евлоги Георгиевъ“; 3) законопроектъ за възнаграждение на офицеритѣ и сврѣхсрочнитѣ под-офицери, при назначаване и прѣмѣстване на длѣжностъ, и единъ законопроектъ отъ Министерството на финанситѣ — за общинскитѣ налози.

(Вдигнато въ 7 ч. 55 м. вечерята)

Подпрѣседателъ: Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ

Секретаръ: Д-ръ В. ЧЕРНЕВЪ

Началникъ на Стенографското бюро: ТР. ДИМИТРОВЪ